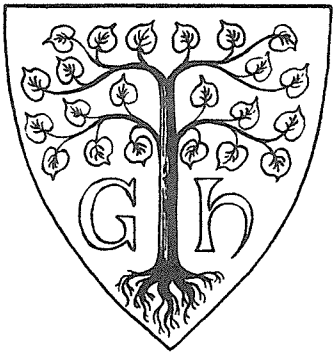

LISTY GENEALOGICKÉ A HERALDICKÉ SPOLEČNOSTI V PRAZE

ACTA GENEALOGICA AC HERALDICA

Číslo 15

Prosinec 1971

ZPRÁVY VÝBORU GHSP

Rozhodnutím odboru bytového hospodářství Obvodního národního výboru v Praze 5 ze dne 15. září 1971 byl vydán GHSP předběžný příslib na přidělení dvou místností o výměře 26 m2 /bývalý pokoj/ a 10 m2 /bývalá kuchyň/ v suterénu domu čp. 403 - Smíchov, Praha 5, Holečkova 7, jejichž vyčlenění z bytového fondu dosud probíhá. Pod vedením jednatelky Společnosti Míly Adamczykové byly již tyto místnosti stavebně upraveny pro potřeby GHSP a provoz v nich byl zahájen dne 10. listopadu schůzí správního výboru.

Čtvrtý autobusový zájezd GHSP v letošním roce dne 11. září měl za ústřední motiv seznámit zájemce s předními postavami kolonisace kraje pod Lužickými horami, Havlem z Lemberka a jeho manželkou blahoslavenou Zdislavou. Žel, měsíc před odjezdem došlo na hradě Lemberku ke stavebním destrukcím, pro něž byl objekt uzavřen. Navíc poznamenal zájezd nezaviněný pozdní odjezd z Prahy, který způsobil, že musela být vynechána proponovaná návštěva hradu Tolštejna. Přes Mělník a Dubou dojela výprava nejprve do Zákup, kde si prohlédla císařský zámek, na jehož úpravě se podíleli z českých umělců malíř J. Navrátil a sochař V. Levý. Po obědě v Jablonném v Podještědí následovala prohlídka místního chrámu sv. Vavřince nad hrobem blahoslavené Zdislavy, mistrného díla z let 1699 - 1729 podle plánů J. L. Hildebrandta. Na místo prohlídky hradu Lemberka byla uskutečněna krátká procházka údolím pod hradem, a na zpáteční cestě do Prahy přes Českou Lípu zastavila se výprava ještě ve Sloupu alespoň k vnější prohlídce místních památek.

Poslední, v pořadí pátý zájezd GHSP dne 25. září byla dopolední vyjížďka do okolí Prahy, která měla za účel obeznámit účastníky, jaká péče je věnována záchraně hmotných památek po minulých generacích. Prvním cílem byla návštěva Oblastního musea v Roztokách u Prahy v nákladně restaurované vodní tvrzi z doby renesanční. Výsledky práce archeologů uviděli účastníci při prohlídce Levého Hradce, a s postupem stavebních konservačních prací se seznámili ve zříceninách hradu Okoře. Komorně laděná exkurse v ztichlé podzimní přírodě navíc ukázala kolik Pražanů ještě nezná okolí svého města.

Podle specifikované žádosti ŠTUKA, družstva umělecké výroby sochařsko-štukatérské, vypracovala GHSP tomuto podniku odborný tématický itinerář pro dvoudenní exkursi autobusem ve dnech 9. - 10. října t. r. První den na cestě do Vranova nad Dyjí, kde byl Čedokem zajištěn nocleh, uviděli zaměstnanci tohoto podniku druhohorní vápencové jeskyně v Chýnově u Tábora, prastarou lípu, podle níž se jmenuje Kamenice nad Lipou, renesanční lovčí zámeček Zachariáše z Hradce s obnovenou malířskou a štukovou výzdobou vnitřních prostorů, městskou památkovou reservaci Telč a barokní klášterní kostel v Nové Říši. U Želetavské myslivny bylo navíc vzpomenuto pobytů básníka Otakara Březiny. Druhý den byl věnován plavbě po Vranovské přehradě na hrad Bítov s vynikající ilusívní výmalbou pokojů z 19. stol. a zpět do Vranova, kde následovala po obědě prohlídka místního zámku s bohatým štukovým dekorem v centrálním sále. Zpáteční cesta do Prahy vedla přes Dačice a Jindřichův Hradec. Největší zájem účastníků se soustřeďoval pochopitelně na posouzení uskutečněných nebo proponovaných restauračních prací malířských a štukatérských a na možnosti dalších zakázek pro družstvo Štuko, nositele vyznamenání za vynikající práci, které dosáhlo v posledních letech obdivuhodných restaurátorských úspěchů.

POZNÁMKA

O genealogii a heraldiku se zajímají v Polsku bohužel stále jen jednotlivci. Dr. Palivec uvedl ve svém "Minimum pro rodopisce a heraldiky" název a adresu "Polskiego Towarzystwa heraldycnego" /Lwów/, které už neexistuje. Tato společnost, vydávající před válkou i dobrý časopis "Kwartalnik Heraldyczny", je již jen vzpomínkou historickou. Obrátil jsem se k polské zainteresované veřejnosti prostřednictvím týdeníku "Przekrój" /Kraków, č. 1379, 12. IX. 1971/. Odpovědi na otázku, zda existuje nějaká heraldická či genealogická společnost, jsou záporné; upozorňuji však všechny naše badatele, že katedry historie polských universit i jednotlivci, kterých je mnoho, mají o naši činnost velký zájem a jsou ochotni ke spolupráci. I nejpopulárnější polský týdeník "Przekrój" /Kraków, skrytka pocztowa 533/ umožňuje badatelům, jmenovitě zahraničním, v rubrice "Do i Od Redakcji" publikovati bezplatně závažné dotazy a zprostředkovává kontakty.

IKJS

Zdeněk Pokorný

VYPŮJČENÝ PREDIKÁT

Zpráva o tom, jak si t. zv. smečenští Stehlíci přivlastnili predikát plzeňských nobilitovaných měšťanů, Stehlíků z Čenkova a Treustättu.

Nejdříve několik slov o plzeňských Stehlících, kteří svůj predikát nosili právem. Stehlíkové byli starý měšťanský rod, jenž žil v Plzni podle legendy od založení města a doloženě bezmála pět set let (1). Od začátku XV. století až do r. 1881. První čtyři generace tvořili předměstští sousedé a dalších osm generací sedělo v městě jako plnoprávní měšťané. Byl to rod vzdělaných a rozvážných lidí, sebevědomých a hrdých na svou vysokou hmotnou i kulturní úroveň, převyšující úroveň leckterého rytíře i pána. Nebyli závratně bohatí, ba několikrát zchudli a musili začínat znovu. Patřilo jim postupně mnoho domů ve městě a gruntů na předměstí a v době největšího rozkvětu rodu i čtyři deskové statky. Z jejich středu vzešla řada vzdělanců a samosprávných pracovníků, jichž významu se dodnes vzpomíná (2). Téměř všichni zůstali věrni svému rodnému městu a bez nadsázky lze říci, že jsou dějiny Plzně od r. 1582 do r. 1809 bez Stehlíků prostě nemyslitelné. Erb a titul "z Čenkova" získali 29. května 1598 od Rudolfa II. jako erbovní strýci bývalého plzeňského arciděkana Bartoloměje Flavia z Čenkova (3).

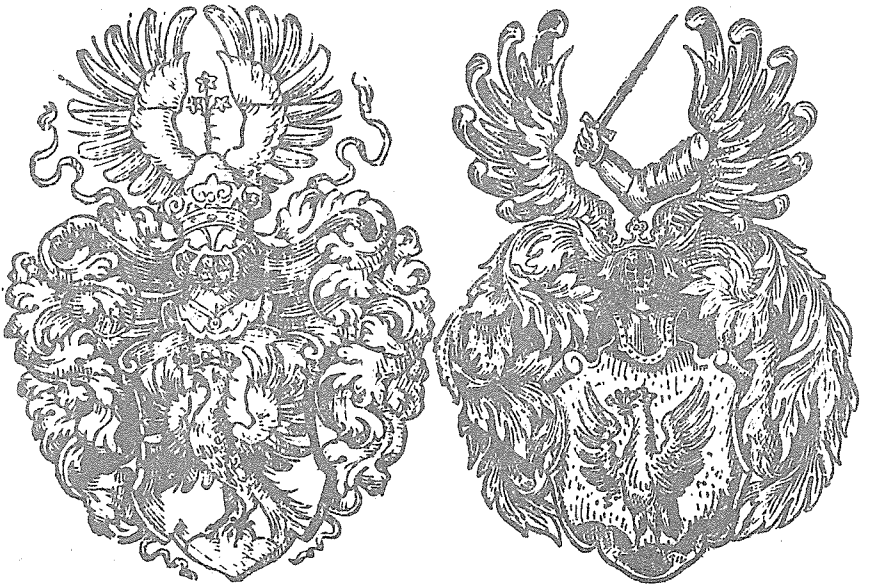

(1) Viz pojednání "O začátcích plzeňského rodu Stehlíkovského" od autora této zprávy ve sborníku Minulostí západočeského kraje V/1967, str. 163-172; Dějiny Plzně I, poznámka na str. 323 a Karel Polák: Falsifikát šlechtictví v rodě Stehlíků "z Čeňkova" - Sborník Jednoty starých českých rodů v Praze, roč. X. (1939) str. 104-110.

(2) Některé významné Stehlíky uvádí Martin Hruška, Životopisy, str. 27/8, žel s chybami. Viz též Dějiny Plzně I podle rejstříku a Rukojeť humanistického básnictví I/1966, str. 30/2, heslo Acanthis.

(3) Jejich erb byl poprvé a naposled otištěn v kalendáři, který vydal r. 1598 a svému otci věnoval M. Kašpar Ladislav Stehlík. Byla jím červená orlice ve stříbrném poli s rozpjatými křídly a zlatou korunkou, stojící na třech zelených pahorcích a držící v zobáku snítku s třemi modrými lněnými květy. V klenotu byla též snítka s třemi modrými lněnými květy mezi křídly červenobíle a bíločerveně dělenými, přikrývadla bíločervená a červenobílá.

Stehlíkové se tak stali erbovními měšťany. Spolu s ostatními erbem obdařenými měšťany, čili erbovníky, tvořili v Plzni úzkou, nadřazenou vrstvu, jež se však od ostatních měšťanů lišila jen titulem a erbem, jakožto důkazem panovníkovy přízně, začasté sebevědomím a někdy zámožností. Stehlíkové měli však r. 1598 do zámožnosti daleko. Jako ostatní měšťané, hleděli si svých živností, trpěli s městem a užívali jeho privilegií. Měli nárok na oslovení "slovutní" a nebránili se, když byli - i úředně - oslovováni "urození", i když na tento titul nárok neměli, ten byl vyhrazen "urozeným a statečným" rytířům. Těmi rytíři se Stehlíkové stali, až když jim 3. září 1640 Ferdinand III. udělil druhý predikát "z Freustättu" (4) a povýšil je do rytířského stavu, aby tím posmrtně vyznamenal Bartoloměje st. Stehlíka (1542-1619), jenž byl po nezdařeném spiknutí proti Mansfeldovi r. 1619 uvržen do vězení a tu podlehl útrapám a mučení (5).

Od těch časů měli Stehlíkové v rukách nobilitační diplom, měli tehdy již i rytířské statky (6), avšak titulu rytíře, jak bylo tehdy obyčejem, neužívali, zůstávajíce věrni městským živnostem. Ke změně došlo až v XIX. století, kdy za jiných společenských poměrů při očividné inflaci šlechtictví nadměrným udělováním titulu "šlechtic z" bylo už nutností zvláště se odlišit. Tehdy i poslední plzeňští Stehlíkové se počali podepisovat s užitím slova rytíř. Byli to plzeňský magistrátní purkmistr František Stehlík (1754-1820) a jeho syn, pražský magistrátní rada Karel Stehlík (1800-1880), kteří oba se podepisovali Stehlík rytíř z Čenkova a Treustättu.

Zmíněné změněné společenské poměry, které vyvolával po staletí trvající růst měšťanských vrstev a na konec prosazené Velkou francouzskou revolucí, přinášely s sebou i záporné stránky v morálce měšťanských zbohatlických rodin, které toužily vyrovnat se šlechtě a jejímu urozenému původu. Zbohatlíci usilovali o to, aby mohli provdat dceru za nějakého pána "von ...", i když často kromě titulu neměl nic. Zvláště pak ve druhé polovině XIX. století rozmohla se sháňka po šlechtických předcích. Vyrojili se "genealogové" (7), kteří za peníze, po živnostensku vymýšleli znamenité rodokmeny, padělali diplomy a malovali honosné erby.

Predikát "rytíř z Čenkova a Treustättu" byl lákavý a úctyhodná byla starobylost rodu plzeňských Stehlíků. Podnikavému člověku, jenž by se náhodou také jmenoval Stehlík, by obojí otevíralo cestu do vyšší společnosti, k protekci, ke kariéře, k výhodnému sňatku, k bohatství. Přivlastnit si ten predikát stálo za námahu, jíž bylo zapotřebí tím méně, čím lhostejnější byli plzeňští Stehlíci. Onen predikátu chtivý Stehlík se skutečně vyskytl a stačilo, když si vymyslel důmyslný, ale jednoduchý plán, se správným psychologickým účinem. Úspěch se dostavil, nenarazil nikde ani na překážky, ani na nesnáze.

A tak se stalo, že byl dne 21. května 1822 ve farním kostele švihovském oddán (8) Antonín Stehlík z Čenkova a Treustättu, rodem ze Smečna, hospodářský pojezdný arciknížecího toskánského panství Tachlovice-Jeneč u Unhoště, syn Karla Stehlíka z Čenkova a Treustättu a jeho manželky Josefy roz. Safránkové, 30letý svobodný katolík, s 25letou svobodnou katoličkou, pannou Františkou, dcerou Antonína Mölzera, ředitele arciknížecího toskánského panství v Červeném Poříčí, a jeho manželky Františky, dcery Jana Schustera, bývalého ředitele úřadů v Červeném Poříčí. Svědky byli tři panští úředníci, důchodní sekretář, lesní pojezdný a kastelán.

Před takovou záplavou vrchnostenských osobností, tehdy ještě mocných, oddávající kněz Ignác Knüpfer neodvážil se pochybovat a jen podle ústních prohlášení vyhotovil bez písemných dokladů příslušný matriční zápis. Tak se objevil na světě zbrusu nový Stehlík z Čenkova a Treustättu, jenž neměl s plzeňskými Stehlíky zhola nic společného. Ale matriční zápis byl pravý a nikdo z něho nevyčetl, že byl vystaven na základě předstírání.

I když doklady nepotřeboval, přece se jimi Antonín Stehlík zajistil. Pomohl mu při tom velmi platně tehdejší plzeňský arciděkan Tomáš Kordík (1803-1824),

---

(4) Správný pravopis podle smyslu by měl být "von Treustadt", t.j. "z věrného města", avšak v diplomu je užito pravopisu Treustätt. Toho se všude přidržujeme, pokud není v citovaných pramenech užito jiného pravopisu, jdoucího od Treu-Stadt přes Treustet až k bohemisovanému Trajštotu.

(5) Erb zůstal nezměněn, jen v klenotu byly lněné květy nahrazeny pokrčenou obrněnou pravicí s obnaženým mečem.

(6) Byly to část vsi Nebřem (dnes Nevřeň) severně od Plzně, ves a tvrz Dolní Kozolupy (dnes Kozolupy) u Touškova a vsi Luhov a Třebobuz u Stříbra.

(7) S jedním z nich se seznámíme níže.

(8) St.arch.Plzeň matrika oddaných fary švihovské č. VII, fol. 9v.

jenž si od plzeňských Stehlíků vypůjčil jejich diplomy z let 1598 a 1640. Byly v originálech a k nim byly připojeny i soudobé věrné opisy. Ty si dal Kordík ověřit a odevzdal je Antonínu Stehlíkovi. Následkem toho je nemohl vrátit a proto nevrátil ani originály. Žel, nikdo ze Stehlíků je nepohřešil a nesháněl se po nich (9).

Arciděkan posloužil Antonínu Stehlíkovi ještě jedním dokumentem, jenž měl vzbuzovat úctu svou věrohodností, Dne 18. října 1821 mu sestavil "Consignatio legitimae progressionis familiae Stehlikianae" čili stehlíkovský rodokmen. Zachovaný originál, zřejmě pocházející z archivu falešných Stehlíků, je kolacionován Zemským soudem v Praze dne 30. září 1823, tedy již po Antonínově sňatku, pravděpodobně k nějakému jinému účelu.

Rodokmen plzeňských Stehlíků je v "Consignatio" až na několik drobných omylů v datech a jménech celkem správný a sahá od Matouše Františka (1607-1673) přes Františka Teofila (1655-1728), Jana Václava (1684-1742) a Fabiána Františka (1728-1791) až k Fabiánovým synům Františkovi (nar. r. 1754) a Emanuelovi (nar. r. 1765), ba až k Emanuelově dceři Anně (nar. r. 1798).

Mezi osmi dětmi Františka Teofila Stehlíka je v rodokmenu uveden jeho syn Josef Antonín, narozený 13. března 1680 (10). To je osoba, na jejíž existenci je postavena celá koncepce rodokmenu falešných Stehlíků. Plzeňské matriky nemají o něm dalších zpráv, a toho pro svůj záměr využil další falsifikátor a vlastní mozek padělatelského spolku P. Jan Augustin Tiebl, klatovský biskupský vikář a doktor theologie, jenž byl v letech 1820-1840 děkanem ve Vřeskovicích u Přeštic na patronátě panství červenopříčského. O jeho úzkém vztahu k červenopříčskému direktoru nelze mít pochyb. V jeho hlavě vznikl plán - nápad byl možná Mölzerův - jak pojezdnému Antonínu Stehlíkovi pomoci k šlechtictví, a sám přiložil ruku k dílu. Zjistil si ze Švihovských matrik, že ve Švihově žil zednický mistr Josef Stehlík přibližně v téže době, kdy bylo možné předpokládat že žil Kordíkem objevený plzeňský Josef Antonín Stehlík. Shodovala se jejich příjmení i první křestní jména a toho Tiebl využil, aby spojil jejich osudy a ze dvou odlišných Stehlíků, z nichž jeden měl pravnuka Antonína Stehlíka a druhý zase kýžený predikát, udělal jednoho, jediného. Neshodoval se ovšem jejich původ: plzeňský Josef Antonín byl synem patricije, švihovský Josef byl poddaným švihovského panství a chybělo mu druhé křestní jméno. Aby tyto nesrovnalosti odstranil, zfalšoval Tiebl některé zápisy ve švihovských matrikách nejen pokud se týkaly zedníka Josefa, ale i jeho syna Václava Prokopa, jenž se narodil ve Švihově r. 1725.

Budeme mít ještě příležitost, abychom se s tímto falšováním blíže seznámili, a nyní se spokojme zjištěním, že Kordík připojil zcela neoprávněně k rodokmenu plzeňských Stehlíků Tieblem zfalšovaný rodokmen Stehlíků švihovských a tím vyvolal u bezelstného čtenáře dojem, že Josef Stehlík pochází z plzeňského erbovního rodu a že jeho potomci užívají predikátu "z Čenkova a Treustättu" právem.

V Kordíkově "Consignatio" jsou vedle plzeňských Stehlíků zapsáni: Josef Antonín, mistr zednický, nar. 13/3 1680 v Plzni, Václav Prokop, učitel v Němčicích a pak v Plánici, nar. 2/7 1725 ve Švihově, Karel František, učitel na Smečně, nar. 13/4 1748 v Němčicích a náš Antonín Stehlík, hospodářský pojezdný, nar. 21/4 1792 ve Smečně (11).

Kromě zápisů v matrikách švihovských, padělal Tiebl také zápisy v matrikách v Němčicích a v Plánici, zatím co falešné vpisy do matrik smečenských obstaral sám Antonín Stehlík. Najednou bylo v matrikách zapsáno plno Stehlíků z Čenkova a Treustättu, kteří neměli za svého života ani potuchy, že mají predikát. U smečenského učitele Karla Františka není v "Consignatio" zapsán jeho syn z prvního

(9) Originály diplomů třeba považovat za ztracené. Nebyly v tzv. stehlíkovském rodinném archivu, když jej r. 1882 převzalo ze stehlíkovské pozůstalosti Městské historické museum v Plzni. Tím se stalo, že nikdo neznal jejich doslovné znění a stehlíkovské bádání bylo odkázáno na stručné Saalbuchy a na zprávy genealogů jako Schimon, Doerr, Siebmacher, Král z Dobré Vody a j., jež si protiřečily. Např. jen Siebmacher zaznamenal, že r. 1640 obdrželi Stehlíkové s predikátem "z Treustättu" i rytířství. Před několika lety podařilo se Archivu města Plzně získat koupí opisy obou diplomů. Opisy jsou autentické a je jisté, že jsou totožné s opisy uzmutými Kordíkem, neboť datum ověření je 2. října 1820. Kdo jiný než Kordík by byl tehdy potřeboval ověření?

(10) Matrika křtěných fary plzeňské sv. I., str. 210.

(11) Ježto se Antonín Stehlík, u něhož falšování vzniklo, narodil na Smečně právě tak, jako většina potomků Karla Františka Stehlíka, nazýváme celý tento rod Stehlíky smečenskými.

manželství Karel František Václav, nar. 4/11 1778 na Smečně, z čehož lze usoudit, že "Consignatio" bylo vyrobeno výhradně pro úmysly Antonínovy.

Kdo vlastně byl Antonín Stehlík? Je to záhadná postava. Již kolem zápisu o jeho narození je cosi nejasného. Ve svém oddacím listu z 21/5 1822 je uveden jako syn Karla Stehlíka z Čenkova a Treustättu a jeho manželky Josefy roz. Šafránkové. To však není možné. Karel František Stehlík, učitel na Smečně, zemřel dne 27. března 1791 (12) a Antonín Stehlík se narodil teprve 21. dubna 1792 (13), tedy skoro 13 měsíců po smrti svého udánlivého otce. Byl tedy s největší pravděpodobností nemanželským synem své matky a jen dík tomu, že si farář "nevšiml", zda je možné, aby byl Karel Stehlík jeho otcem, byl zapsán do matriky jako manželský, s ostatními Švihovskými, němčickými a smečenskými Stehlíky nebyl pokrevně spřízněn a kromě jména Stehlík s nimi neměl společného nic. Kuriosní fakt, že se narodil 13 měsíců po smrti svého, v matrice uvedeného otce, zůstal nepovšimnut a nijak neovlivnil vývoj dalších událostí.

Antonín Stehlík vstoupil do služeb toskánských arcivévodů v Čechách r. 1805 jako 13letý chlapec a sloužil od piky ve všech stupních ekonomické správy. Když se oženil, byl hospodářským pojezdným na toskánském panství Tachlovice-Jeneč u Unhošti. Dále sloužil jako purkrabí v Hostivicích na témže panství a od r. 1841 byl ředitelem na toskánském a později císařském panství v Červeném (Korunním) Poříčí. Při úpravě správy na soukromých císařských statcích v r. 1850 byl ponechán ve své funkci s titulem vrchního správce. Posléze měl plat 1100 zl. ročně kromě deputátu až do svého pensiování r. 1854. Před odevzdáním veřejnoprávní agendy státním úřadům vedl na červenopoříčském panství i politickou agendu (14).

Jistě s podporou nějaké vlivné osobnosti se ucházel r. 1833 o studijní stipendium hraběte Straky ve výši 500 zl. pro svého prvorozeného syna Josefa a obdržel je po předložení opisů obou diplomů a Kordíkova "Consignatio". Zemský výbor království Českého doklady zkoumal a shledal, že jsou v pořádku, a císař Ferdinand stvrdil propůjčení stipendia rozhodnutím z 13. října 1833! Nyní si mohl být Antonín Stehlík svým předikátem jist, když jej uznala nejvyšší místa (15).

Josef, prvorozený syn Antonína Stehlíka, zemřel mlád. Týž osud stihl i dalšího Antonínova syna Antonína, jenž studoval na plzeňském gymnasiu r. 1843 v sekundě a byl spolužákem Bedřicha Smetany. Ve výroční zprávě čteme: Stehlík, eques de Czenkow et Treustätt, Anton, Boh., Hostiwitz.

Antonín Stehlík zemřel jako vdovec dne 11. ledna 1864 a byl pohřben na hřbitově patronátní fary červenopoříčské ve Vřeskovicích u Švihova. Na úmrtním oznámení je uveden s titulem Ritter von Czenkow und Treustett. Ze sedmi dětí ho přežili dva syni, Sebestián, finanční koncipista v Plzni, a Karel Teofil, okresní hejtman v Mnichově Hradišti, a dvě provdané dcery. Oba syni, opomíjejíce příjmení Stehlík a přídomek Treustätt se na úmrtním oznámení podepsali jako Ritter von Czenkow. Manželem jedné z dcer byl hejtman Paul von Radetzky.

Synům Karla Františka Václava Stehlíka, jehož nevlastním bratrem byl a vlastně nebyl, jak víme, Antonín Stehlík, pánům Karlu Bor. Stehlíkovi, nar. na Smečně r. 1816 a Dominiku Stehlíkovi, nar. na Smečně r. 1819, nedalo spát, že jejich strýc Antonín a jeho rod se těší titulu rytíře a predikátu a oni ne. Požádali ho, aby jim své doklady dal k dispozici a on jim celkem nerad zapůjčil opis diplomu z r. 1640, víc nic. Pak požádali rakouské úřady, aby byl titul a predikát přiznán i jim, ale vzali to za špatný konec, pověřivše malíře erbů Kristiána Brücknera v Praze, aby je u úřadů zastupoval. To byla zásadní chyba, neboť Brückner nepožíval dobré pověsti. Brückner požádal za ně o vidimaci diplomu, a aby doložil, že jeho mandanti jsou příbuzní s plzeňskými Stehlíky, předložil křestní list, podle něhož se r. 1680 narodil v Plzni Josef Antonín Stehlík, syn Františka Stehlíka, jejich prapředek (10). Ministerstvo vnitra sice uznalo, že je tento křestní list věrohodný, ale ježto v něm nebylo výslovně uvedeno, že František Teofil má titul z Čenkova a Treustättu, nenabylo přesvědčení, že příbuzenství žadatelů s plzeňskými Stehlíky je plně prokázáno, a proto žádost o uznání šlechtictví dne 26. července 1862 zamítlo.

K tomu budiž na vysvětlenou podotknuto, že v onom křestním zápisu skutečně

(12) Matrika zemřelých fary smečenské ab Ao 1784, No. V, pag. 15.

(13) Matrika křtěných fary smečenské ab Ao 1784, No.1, pag. 22.

(14) Diplomová práce Jany Pšeničkové, Patrimoniální agenda panství Červené Poříčí 1848-1850, Katedra českých dějin a archivního studia KU v Praze, 1962.

(15) Když pak ve XX. století chtělo rakouské ministerstvo vnitra věc přezkoumat, narazilo na překážku, neboť akta strakovské akademie v let 1826-1835 byla r. 1850 skartována.

není o titulu a predikátu ani zmínka - to si jen zapisující kněz ušetřil práci - - ale jinými doklady bylo možné doložit, že František Teofil měl na titul i predikát nárok a že obojího užíval. Nebyl tedy postup ministerstva správný.

Zůstává ovšem nad tím rozum stát že to, co nestačilo k prokázání nároku Karlovu a Dominikovu, úplně stačilo Antonínovi, jenž titul užíval již 40 let. Možná, že by byli Karel a Dominik pochodili lépe, kdyby byli místo výpisu z matriky předložili "Consignatio", ale tu jim chytrák Antonín nepůjčil a nyní se jen škodolibě usmíval. Ministerstvu pak zřejmě nevadilo, že r. 1862 zamítlo to, co r. 1822 jiné rakouské úřady mlčky vzaly na vědomí. Nikdo se nad tou nesrovnalostí nepozastavil.

Ku podivu se nad existencí nové, neznámé stehlíkovské větve nepozastavili ani plzeňští Stehlíkové. R. 1843 chodil v Plzni do školy žák Antonín Stehlík a r. 1864 tu působil Sebestián Stehlík jako finanční koncipista (16) a jejich existence jim jistě neušla. Aniž se snížili ke zkoumání starých zápisů a rodokmenů, přijali je zdvořile jako vzdálené příbuzné, považovali je za oprávněné užívat jejich titulu a vyšli jim vstříc.

V Plzni žila tehdy poslední generace kdysi hrdých a sebevědomých erbovníků a potom rytířů z Čenkova a Treustättu, generace vyčerpaná a životem unavená. Tvořilo ji osm dětí magistrátního purkmistra Františka Stehlíka, ale z mužů, pokud dospěli, žádný se neoženil. Z žen se provdala jen jedna ve věku, kdy už nemohla mít děti. R. 1880 zemřel poslední nositel titulu a predikátu Karel Stehlík, magistrátní rada v Praze, a o rok později zemřela v Plzni jeho sestra, Marie Ludmila Quadriová, roz. Stehlíková, poslední a špatný strážce bohatého stehlíkovského rodinného archivu. Jimi vymřel rod plzeňských Stehlíků po meči i po přeslici.

Plzeňští Stehlíkové nebyli smečenským Stehlíkům na překážku. Nikdy neprotestovali, že jacísi Stehlíkové pocházející buhví odkud užívají neoprávněně jejich zděděného erbu a predikátu. Naopak, ochotně jim dali svůj archiv k dispozici.

Krejčovský mistr Karel Bor. Stehlík se nedal odradit zamítnutím své žádosti a r. 1871 se pokusil znovu o uznání šlechtictví. Tentokráte již bez bratra Dominika, ale v jakés takés a jen dočasné dohodě se svými nevlastními bratranci Sebestiánem, koncipistou zemského finančního ředitelství v Praze, a Karlem Teofilem, okresním hejtmanem v Klatovech. Ti mu dali k dispozici své doklady a aktivně se zúčastnili rozsáhlého falšování matrik, jen aby bylo vídeňské ministerstvo oklamáno, protože věděli, že jde také o ně.

V plzeňských křestních matrikách byl tehdy dodatečně vepsán při zápisu křtu Františka Teofila Stehlíka z 13. prosince 1655 predikát "z Czenkowa" a při zápisu křtu jeho syna Josefa Antonína z 13. března 1680 predikát otce "nobilis de Czenkow und Treustett". Ty tituly jim patřily, ale zákon byl přestoupen tím, že bylo do zápisů vpisováno dodatečně. A na nepatřičném místě, moderním písmem a inkoustem, a v druhém případě byl vepsán k českému zápisu latinsko-německý dodatek. Z takto opravených matrik si dal Karel Bor. Stehlík pořídit výpisy, z nichž nebylo lze poznat, že jde o falsa. Kdo falsa spáchal, nebylo zjištěno, jsou jen dohady.

Mnohem horší falšování se dálo v matrikách švihovských. Byl to tamní farář Karel Novotný, známý prý svou úslužností a důvěřivostí, jenž působil ve Švihově v létech 1868-1895. Na základě křestního listu Josefa Antonína Stehlíka z 13. března 1680, vystaveného v Plzni, doplnil v úmrtním zápisu švihovského zednického mistra Josefa Stehlíka, zemřelého 20. června 1762, druhé křestní jméno Antonín a údaje věku změnil ze 78 na 82 let, aby bylo možno argumentovat, že švihovský Josef Stehlík je totožný s plzeňským Josefem Antonínem Stehlíkem a že je právoplatným dědicem predikátu "z Čenkova a Treustättu".

To však nemohlo stačit. Ve švihovské křestní matrice byl v zápise o křtu Josefova syna Václava Prokopa, rozeného 2. července 1725, škrtnut u jmen rodičů "Josepho Stehlyk murario et Rosalia coniugibus" záznam "subditis dominii Schvihoviensis" a nahražen záznamem "liberis" (17). Tato změna byla nutná, aby se nemohlo vytýkat, že se příslušník plzeňské patricijské rodiny, jenž se udánlivě vystěhoval do Švihova a tam provozoval zednické řemeslo, stal švihovským poddaným.

Falsa jsou provedena rukopisem a inkoustem moderním. Falsátoři se nesnažili napodobit barokní písmo a neopatřili si vhodný inkoust. Kdyby tak bvli učinili, nikdo by nebyl pojal podezření, že jde o falsa.

Další falsum pochází z matrik fary němčické. Týká se Václava Prokopa Stehlíka, jenž se stal učitelem v Němčicích a pak v Plánici u Klatov. Oženil se 11. 8. 1743 s Terezií Fikarovou z Plánice. Z tohoto manželství se narodil v Němčicích

(16) Přítomnost Sebestiána Stehlíka v Plzni v r. 1864 potvrzuje též adresář města Plzně na ten rok.

(17) U jména rodičů "Josefa Stehlíka zedníka a Rosalie manželů" škrtnut záznam "poddaných panství švihovského" a nahražen záznamem "svobodných".

13. dubna 1748 syn Karel František, v jehož křestním záznamu je připsáno, že jeho otcem byl učitel Václav Prokop Stehlík z Čenkova a Treuštättu.

Karel František Stehlík se stal učitelem na Smečně a vlastně se na smečenské učitelství přiženil tím, že se tamtéž 12. června 1773 oženil s vdovou po tamním učiteli Antonínu Syřišťovi Terezií, jež byla dcerou smečenského radního a poddaného smečenské vrchnosti. Z tohoto manželství se kromě jiných dětí narodil na Smečně 4. listopadu 1778 syn Karel František Václav, v jehož křestním zápisu je zase u jména jeho otce uveden predikát "z Čenkova a Treuštättu".

Původcem obou fals byli patrně Antonín Stehlík, případně jeho přítel, děkan Tiebl. Antonín Stehlík kromě toho sfalšoval křestní zápis i Jana Celestina Stehlíka, narozeného na Smečně 6. dubna 1775, jenž byl starším bratrem Karla Františka Václava.

Toto falšování provedl jaksi z pilnosti, aby se neřeklo, ale nedotáhl je až do konce. Zapomněl, že falsum, má-li být dokonalé, musí obsahovat nejen křestní a sňatkové, ale i úmrtní matriční zápisy. A tak mu uniklo, že je v úmrtním zápisu Terezie Stehlíkové, roz. Syřišťové, jež zemřela na Smečně 15. července 1787 ve věku 43 let, její pozůstalý manžel uveden bez predikátu, prostě jako učitel na Smečně. Totéž se opakuje v úmrtním zápisu samotného Karla Františka Stehlíka, zemřelého na Smečně 27. března 1791 ve věku 42 let. Ani zde neuvedl zapisující kněz jeho predikát, protože jej prostě neznal. Na štěstí pro falsátory se na toto opomenutí přišlo až post festum, takže na vývoj událostí nemělo vlivu.

Vraťme se na své pouti za padělky znovu do matrik švihovských k zápisu o sňatku Antonína Stehlíka z 21. května 1822, jejž jsme již popsali. Touž rukou, jež opravovala dodatečně r. 1871 v úmrtním zápisu Josefa Stehlíka z r. 1762 jeho věk ze 78 na 82 let, bylo připsáno v matrice oddaných, že zápis o sňatku Antonína Stehlíka byl proveden po předložení stehlíkových diplomů, jež, jak víme, byly i s opisy odcizeny ze stehlíkovského rodinného archivu r. 1820 a od té doby byly v rukou Antonína Stehlíka a jeho dědiců. Tímto dodatečným vpisem je dokázáno, že falšování r. 1871 prováděl Karel Bor. Stehlík ruku v ruce se Sebestiánem a Karlem Teofilem Stehlíky, neboť oni to byli, kteří opisy obou diplomů vlastnili.

Dále bylo k zápisu o sňatku Antonína Stehlíka připsáno, že byly předloženy:

1) křestní list Sebestiána Stehlíka rytíře z Čenkova a Treuštättu, narozeného 30. listopadu 1824 v Hostivicích (18), vystavený farním úřadem v Hostivicích dne 7. května 1871.

2) oddací list ženichových rodičů, 39 letého vdovce Karla Stehlíka, učitele a 29 leté svobodné Josefy Šafránkové, oddaných na Smečně 14. července 1789 (19), vystavený farním úřadem na Smečně 6. května 1871.

3) křestní list ženicha Antonína Stehlíka, narozeného 21. dubna 1792 na Smečně (20) vystavený farním úřadem na Smečně též 6. května 1871.

Není jasné, proč byl k otcovu oddacímu zápisu předkládán křestní list jeho syna. Pochopitelné je, že byly předloženy oddací list ženichových rodičů a ženichův křestní list, ale pozoruhodné je, že se v těchto dokladech nečiní zmínka o predikátu "z Čenkova a Treuštättu". Všechny tři doklady byly vystaveny v květnu 1871 v Hostivicích a na Smečně a byly dovezeny do Švihova k doplnění zápisu z r. 1822 jen proto, aby se Karel Bor. Stehlík zajistil proti eventuelním námitkám ministerstva. Ale o sňatek Antonína Stehlíka ministerstvo neprojevilo žádný zájem.

Když byl krejčovský mistr Karel Bor. Stehlík takto vyzbrojen potřebnými fakty, obrátil se na vídeňské ministerstvo vnitra. Poučen předešlým nezdarem, předložil mu opis křestního listu plzeňského Františka Teofila Stehlíka z 13. prosince 1655 (21), v němž je jeho otec, Matouš František Stehlík, uveden s titulem "z Czenkowa". Tento opis uznalo ministerstvo za nezávadný a ani mu nenapadlo, že byl pořízen podle dodatečně opraveného zápisu. Ani toho si nevšimlo, že před devíti lety r. 1862 žádost o uznání titulu zamítlo právě proto, že týž František Teofil byl v křestním listu jeho syna Josefa Antonína z 13. března 1680 (10) uveden bez titulu.

Ministerstvo také poukázalo na to, že žadatel by měl především prokázat, že Josef Stehlík, otec Václava Prokopa, rozeného r. 1725, je totožný s Josefem Antonínem Stehlíkem, rozeným v Plzni r. 1680. Tomuto požadavku vyhověl Karel Bor. Stehlík tím, že předložil úmrtní list, z nějž bylo patrno, že zednický mistr Josef Stehlík zemřel r. 1762 ve věku 82 let.

I tento zfalšovaný dokument považovalo ministerstvo za nezávadný a v důsled-

(18) matrika křtěných hostivické fary, liber IV, pag. 233.

(19) matrika oddaných smečenské fary, liber II, fol. 2.

(20) matrika křtěných smečenské fary počínající rokem 1784, pag. 22.

(21) matrika narozených fary plzeňské, tom. I, pag. 68.

ku toho 21. května 1872 (22) uznalo, že Karel Bor. Stehlík a bratři Sebestián a Karel Teofil Stehlíkové prokázali, že pocházejí od Bartoloměje ml. Stehlíka z Čenkova a Treustättu a udělilo jim oprávnění užívat jeho predikátu. O erbu není zmínky.

Ministerstvo jim nedalo právo užívat titulu "rytíř", ale nezakázalo jim jej. Sebestián i Karel Teofil, oba státní úředníci, se podepisovali předtím i potom jakožto rytíři, ale těžko si lze představit, že by krejčovský mistr Karel Bor. Stehlík použil na svém firemním štítu titulu i predikátu.

Bdělost ministerstva byla vystavena ještě jedné zkoušce a zase neobstála. Poslední z t.zv. smečenských Stehlíků, jemuž nebyl dosud predikát potvrzen, byl vrchní finanční komisař Karel Stehlík, narozený na Smečně r. 1849, syn Dominika Stehlíka, jenž se ucházel o potvrzení predikátu současně se svým bratrem Karlem Bor. Stehlíkem r. 1862 a neuspěv, nadále se už nepokoušel. Užíval titulu a predikátu nepotvrzeného a to v poněkud nezvyklé formě: Dominik Stehlík z Čenkova rytíř z Treustättu.

Karel Stehlík působil jako finanční komisař v Plzni r. 1888 a později; a stýkal se s Josefem Strnadem, tehdy správcem historického musea města Plzně. V Strnadových materiálech je vedle opisu nám již známé "Consignatio" i jeho vlastní rozrod smečenských Stehlíků, jejž mu podle svých pramenů opravil a doplnil finanční komisař Karel Stehlík. Je těžké odpovědět dnes na otázku, zda Josef Strnad věděl, že smečenští Stehlíkové užívají predikátu neprávem. Jeho historická erudice mu radila k nedůvěře, ale byl příliš opatrný, než aby dal jakoukoliv výhradu najevo. A Karel Stehlík se mu přirozeně nesvěřil.

R. 1897 za svého pobytu v Plzni už vrchní finanční komisař Karel Stehlík z Čenkova rytíř z Treustättu požádal ministerstvo, aby mu byl titul a predikát potvrzen, když již jej užívají všichni jeho příbuzní, a hladce dosáhl svého cíle. Dne 23. ledna 1898 (23) mu ministerstvo oznámilo, že nemá námitek, aby užíval jakožto rytíř zděděného šlechtického predikátu a erbu. Co si mohl přát víc? I to rytířství mu bez námitek potvrdili. Měl v ruce cennější dokument, než jeho nevlastní strýci Sebestián (nar. 1824, vrchní finanční rada v.v. v Praze) a Karel Teofil (nar. 1826, dvorní rada, čestný měšťan mladoboleslavský, okresní hejtman v.v. v Praze) a než jeho vlastní strýc Karel Bor. (nar. 1816, krejčovský mistr na Smečně) a jeho čtyři synové: Václav (nar. 1848, okresní hejtman v Týně n.Vlt), Jan (nar. 1850, krejčovský mistr v Praze), Karel (nar. 1857, hejtman zeměbraneckého pěšího pluku v Rzeszowě) a JUDr Emanuel (nar. 1868, magistrátní koncipista v Praze).

Ale žádná lidská blaženost netrvá věčně. Nejdříve přišly zásahy osudu. R. 1901 zemřel jedenapadesátiletý krejčí Jan Stehlík, zanechav po sobě vdovu Antonii a nezletilého syna Jaroslava, r. 1905 odešel bezdětný Sebestián Stehlík ve věku 79 let, r. 1904 zemřel vdovec Karel Bor. Stehlík dosáhnuv 88 let a téhož roku i vrchní finanční rada Karel Stehlík sotva 56letý, po němž pozůstala vdova Otilie se 4 nezaopatřenými dětmi.

Pak přišel zákrok z ministerstva. Již během roku 1903 se zemský co trestní soud v Praze zabýval podezřelými šlechtickými nároky rodu Stehlíků a zjistiv, že ve čtyřech případech došlo k falšování matrik, zahájil pátrání po neznámých pachatelích. Podal o tom zprávu pražskému místodržitelství, jež ji v září 1903 postoupilo ministerstvu vnitra ve Vídni jakožto nejvyššímu úřadu šlechtickému.

Ministerstvo, opírajíc se o zjištění, že dva plzeňské a dva švihovské matriční zápisy, jež mají prokazovat příbuzenství Bartoloměje ml. Stehlíka z Čenkova a Treustättu (1574-1653) s nynějšími Stehlíky, jsou podezřelé, vyžádalo si z místodržitelského archivu všechna akta z let 1862, 1871-2 a 1897-8 i výpisy ze zmíněných matrik a 10. prosince 1903 (24) nařídilo, aby všemi žijícími Stehlíky byl předložen úředně vyhotovený stehlíkovský rodokmen, zmíněné 4 matriční zápisy a výsledek řízení zemského soudu a aby byli protokolárně vyslechnuti a dotázáni, zda připouštějí, že jejich příbuzenství s plzeňskými Stehlíky není věrohodně prokázáno.

Přesto, že se ministerstvo vyjadřovalo zdvořile a taktně, je jasné, že se rozhodlo jít věci na kloub a vyvodit krajní důsledky. Postupovalo pomalu, pravda, ale tuto pomalost nelze přičítat jen úřední liknavosti, ale především nekonečné trpělivosti, s níž vycházelo vstříc podezřelým nositelům. Zachovávalo vůči nim všechny ohledy a považovalo je za šlechtice až do chvíle, kdy se prokáže, že pozbyli nároku na svůj predikát.

Koncem dubna 1904 byl vyslechnut dvorní rada Karel Teofil Stehlík. Prohlásil, že on i jeho nedávno zemřelý bratr užívali predikátu od narození a že jim ministerstvo dalo r. 1872 oprávnění, aby jej užívali i nadále přesto, že při tehdejším

(22) Rozhodnutí ministerstva vnitra č. j. 206/A.

(23) Rozhodnutí ministerstva vnitra č. j. 785/A ex 1897.

(24) Rozhodnutí ministerstva vnitra č. j. 846/A.

šetření nemohli předložit žádné doklady. Ty prý všechny shořely, když r. 1866 Prušáci vypálili a vydrancovali město Mnichovo Hradiště, kde tehdy on, Karel Teofil, byl okresním [illegible] a kde přišel o všechen svůj majetek. Popřel, že měl cokoliv společného s žádostí svého nevlastního bratrance Karla Bor. Stehlíka z r. 1871. Vyskytují-li se v dokladech Karla Bor. Stehlíka nějaké moderní falešné zápisy, nemohou se týkat oprávnění, jež dostal on a jeho bratr. Prohlásil dále, že se z těchto důvodů nemůže vzdát svého titulu a pokud má ještě nějaké jiné doklady o svém šlechtictví, že si je ponechá jako přílohy k žádosti, jíž se hodlá dovolat milosti samotného císaře.

Karel Teofil nemluvil pravdu, když tvrdil, že o doklady přišel požárem. Doklady neshořely. Nepřechovával je on, nýbrž jeho starší bratr Sebestián, a tyto doklady se také objeví při dalším vyšetřování, až bude zle. Řekl-li, že chce žádat, aby mu bylo šlechtictví ponecháno cestou milosti, pak prozradil, že nevěří v jeho pravost.

Tím se z dalšího průběhu vyšetřování prakticky vyřadil a vypadla z něj i paní Otilie, vdova po vrchním finančním radovi Karlu Stehlíkovi, jež se k výzvě ministerstva vůbec nevyjádřila; po jisté době si podala žádost, aby jí a jejím dětem byl ponechán predikát a titul z milosti. V dalším se už o této žádosti nemluví, takže nelze zjistit, co se s ní stalo. Třetí, kdo ze hry vypadl, byl Karel Stehlík, důstojník v Rzeszově. Ignoroval výzvu k vyjádření, kterou obdržel prostřednictvím ministerstva zemské obrany, neodpovídal na opětovné výzvy a nedal se nikým zastupovati. Mlčky resignoval na své šlechtictví a dal tím na jevo, že o ně nestojí. U aktivního důstojníka to byl postoj poněkud zarážející.

Zájem ministerstva se tak soustředil jen na bratry Václava a JUDr Emanuela Stehlíky a na Antonii, vdovu po Janu Stehlíkovi se synem Jaroslavem, jemuž byl JUDr Emanuel poručníkem.

Václav byl protokolárně vyslechnut v srpnu a Emanuel v listopadu 1904. Oba souhlasně prohlásili, že trvají na svém oprávnění, a požádali, aby jim ministerstvo předložilo znalecký posudek, o nějž se opírá. Požádali dále o poskytnutí lhůty jednoho roku na opatření dokladů, jimiž by své šlechtictví prokázali. Stejně se vyjádřila v lednu 1905 i vdova Antonie.

Ministerstvo povolilo bratrům Stehlíkům lhůtu do konce roku 1905 velkomyslně, ale striktně jim sdělilo, že ve věci pozastavených matričních zápisů nejde o administrativní, ale o soudní řízení, takže se mají se žádostí o znalecký posudek obrátit přímo na zemský co trestní soud.

Když si však Václav Stehlík v březnu 1905 znovu vyžádal bližší zprávy o pozastavených sporných bodech, ministerstvo mu vyšlo vstříc a obšírně mu vypsalo, v čem jsou důkazy o jeho šlechtictví podezřelé. Vyzvalo ho, aby předložil k vyplnění mezer v rodokmenu bezvadné a věrohodné listiny a úředně vyhotovený rodokmen mu dalo k dispozici.

Současně si ministerstvo vyžádalo, aby mu arciděkanství v Plzni zaslalo úřední cestou matriční knihy křtů, sňatků a úmrtí z let 1640-80. Tytéž knihy z let 1725-62 si vyžádalo od fary ve Švihově. Nestačily mu tedy pouhé výpisy z matrik; chtělo prozkoumat nejen zápisy pozastavené zemským soudem, ale matriky v originálu a v celém jejich rozsahu.

Dne 12. ledna 1906 předložili Václav a Emanuel Stehlíkové tyto doklady:

1-2) ověřené opisy stehlíkovských diplomů,

3-5) ověřené opisy zápisů v zemských deskách z let 1634, 1638 a 1654, týkající se Stehlíků,

6) potvrzené kozolupské kostelní účty z 29. prosince 1654 (25),

7-8) doslovné opisy křestního (21) a oddacího (26) listu Františka Teofila Stehlíka z Čenkova a Treustättu,

9) opis křestního listu Josefa Antonína Stehlíka (10),

10) opis křestního listu Václava Prokopa Stehlíka, nar. 2. července 1725, z matriky křtěných švihovské fary,

11-17) oddací a křestní listy svých předků, vystavené farami v Plánici, v Němčicích, na Smečně a v Praze,

18-22) křestní a oddací list Václava Stehlíka a křestní listy jeho 3 dětí.

(25) I tento dokument byl odcizen ze stehlíkovského rodinného archivu, jenž by byl přešel do majetku Městského historického musea v Plzni mnohem bohatší, nebýt smečenských Stehlíků.

(26) Matrika oddaných plzeňské fary tom. I, pag. 127 z 13. února 1678.

Dále se zabývali okolnostmi, proč nebyl v plzeňských matričních zápisech uveden u Matouše Františka a Františka Teofila Stehlíků jejich predikát. Připustili, že dodatečné vpisování do matrik je proti předpisům, ale nepokládali je za chybu, protože oběma jmenovaným predikát právoplatně náležel a jen opominutím zapisujícího kněze byl v matrice vynechán. Při křtu dětí narozených do r. 1654 je titul otce Matouše Františka uveden vždy, u jeho dětí narozených později není uveden nikdy. To prý lze vysvětlit tím, že po roce 1654 nebyl již Matouš František majitelem deskového statku Dolní Kozolupy. To je vysvětlení, jemuž sami nevěřili. Jakoby predikát byl odvislý od držení statku. Vysvětlení, proč chyběl v matrice predikát u Františka Teofila, zůstali dlužni.

I u švihovských matrik připustili, že dodatečné změny v nich jsou formálně nesprávné, ale tvrdili, že škrtání a vpisování prováděl sám zapisující kněz, když se o nějakou dobu později dověděl, že v původním zápisu udělal chybu. Opět nejapné vysvětlení, jež ignorovalo fakt, že změny byly provedeny odlišným písmem a moderním inkoustem.

V úmrtních zápisech se často stává, že pozůstalí neznají přesný věk zemřelého, a tak i v nich dochází k opravám, když se dodatečně zjistí správný věk. Na doložení svého tvrzení předložili
23) úmrtní list Josefa Stehlíka, zemřelého 20. června 1672,
24-27) křestní a úmrtní listy svých vzdálených příbuzných, jež jsou pro nás bezvýznamné. Jejich vysvětlení opět neobstojí. Jakoby někomu - kromě falsátorů - záleželo na opravě věku zemřelého starce sto let po jeho smrti.

Konečně, aby dokázali, že švihovští Stehlíkové tam měli nemovitý majetek, předložili bez jakéhokoliv komentáře 28) výpis ze staré pozemkové knihy švihovské č. I, fol. 102-4 a své podání zakončili žádostí, aby byli uvědomění o případných nedostatcích předložených dokladů a aby jim byla povolena přiměřená lhůta k nápravě těchto nedostatků.

V březnu 1906 následovalo další podání samotného Václava Stehlíka. Předložil 29. výpis z matriky oddaných o sňatku Bartoloměje ml. Stehlíka z Čenkova a Treustättu s Reginou Czokovou z Prahy - Malé Strany z r. 1648 s poznámkou, že se z tohoto manželství nenarodili žádní potomci. Doklad, i s poznámkou je pro projednávanou věc naprosto bezvýznamný a má - jako ostatně i dříve předložené stehlíkovské doklady - dokazovat úzký vztah smečenských Stehlíků k Stehlíkům plzeňským.

Dále předložil úplně zbytečně 4 opisy dokumentů, pořízené a ověřené dne 24. května 1904 Josefem Strnadem, a to 30) opis českého znění kšaftu Matouše Františka Stehlíka z 25. května 1673, pořízený podle opisu ověřeného městskou radou v Plzni 27. února 1675 (27), 31) opis poslední vůle Doroty Stehlíkové z 6. dubna 1686 z městských knih, 32-33) opisy podělení dědiců stehlíkovských z let 1687 a 1688 z městských knih.

Snažil se jimi dokázat dokázané, že Matouši Františkovi Stehlíkovi predikát "z Čenkova a Treustättu" právoplatně patřil.

O Josefu Antonínu Stehlíkovi vykládal, že se ne jako poddaný, ale jako svobodný přestěhoval před r. 1715 do Švihova mezi Klatovy a Plzní, kde na různých místech měli plzeňští Stehlíkové majetek - což je nepravda, neboť r. 1715 již neměli na venkově nic - usadil se tam jako stavitel čili zednický mistr a kromě jiných dětí zplodil tam syna Václava Prokopa.

Že zedník Josef Stehlík zemřel r. 1762 ve věku 82 let, doložil znovu 34) jeho úmrtním listem pořízeným podle dodatečně opraveného matričního zápisu.

Podle tvrzení Václava Stehlíka měl prý Josef Stehlík "v blízkosti Svihova" příbuzné, a to P. Theofila Stehlíka (1693 - 1743), děkana v Rožmitále pod Třemšínem, zakladatele t. zv. nadace pro nevěsty v Plzni. To je další nehoráznost klást Švihov do blízkosti Rožmitálu. A hned přikládá 35) opis testamentu P. Theofila Stehlíka z r. 1742

Vážnosti mělo stehlíkovské rodině dodat i hlášení, že od r. 1743 do r. 1789 žila nepřetržitě na panství hraběte Bořity Clam-Martinice v Němčicích, v Plánici, na Smečně i ve Slaném, ale naprosto nedoložené a nedoložitelné je tvrzení, že všu-

(27) Tento kšaft nebyl zapsán v městských kšaftovních knihách a Strnad také neuvádí žádné odvolání na městské knihy ve svém opisu. Pořizoval svůj opis z originálního opisu ověřeného radou, ale v nynější době již onen opis v stehlíkovském rodinném archivu není, ač tam r. 1904 byl. Jeho ztráta je nevysvětlitelná. Archiv města Plzně získal koupí současně s výše uvedenými diplomy také tento kšaft, ale německy sepsaný, jenž je zřejmě původní, zatímco český opis ověřený radou je pouhým překladem. K německému kšaftu jsou připojeny obvyklé klausule, že byl vnesen do rady, uložen v místě radním a publikován, ale ani on není zapsán v knize kšaftů. I on byl v stehlíkovském archivu a zmizel odtamtud, neznámo kdy.

de, kde sídlili, byli Stehlíkové považováni za rodinu šlechtickou, protože prý o nich bylo všeobecně známo, že pocházejí z plzeňských Stehlíků z Čenkova a Treustättu.

Korunou všeho pak je, že přikládá na doložení pravdivosti všech tvrzení výše podrobně popsané 36) úmrtní oznámení Antonína Stehlíka rytíře z Čenkova a Treustättu, zemřelého 11. ledna 1864.

Neohlížeje se na tato křečovitá a důvěry nehodná podání svých nevlastních synovců, požádal dvorní rada Karel Teofil Stehlík koncem ledna 1906, aby mu byl jeho predikát ponechán cestou milosti až do smrti s ohledem na to, že je 80letým bezdětným starcem a že celý svůj život zasvětil věrným službám císaři a říši. Místodržitelství doporučilo ministerstvu, aby jeho žádosti vyhovělo.

Aby mohlo řádně prozkoumat, zda jsou údaje bratrů Václava a Emanuela pravdivé, vyžádalo si ministerstvo, aby mu byly zaslány z plzeňských městských knih, z místodržitelského archivu a ze zemských desek všechny zápisy a akta z let 1640 až 1730, týkající se Stehlíků.

Purkmistrovský úřad v Plzni vyhověl této žádosti v červnu 1906 a zaslal ministerstvu úřední cestou 10 stehlíkovských výpisů z městských knih z let 1669 až 1691. Vyhotovil a ověřil je Josef Strnad; v průvodním dopisu se poznamenává, že se v žádném z těchto dokladů nevyskytuje jméno Josefa Antonína Stehlíka.

Místodržitelský archiv předložil 13 výpisů ze zemských desek z let 1633 až 1677, 14 výpisů z plzeňských městských knih uložených t.č. v zemském archivu z let 1705 až 1771 a 1 výpis ze švihovské gruntovní knihy z r. 1722.

Ministerstvo za vzorně pořízené opisy poděkovalo jak řediteli Strnadovi, tak přednostovi místodržitelského archivu Karlu Köplovi a bratrům Stehlíkům odpovědělo v říjnu 1906 obšírným a krajně zdrženlivým výkladem (28), z něhož vyjímáme:

"Souhlasí se skutečností, že Josef Antonín Stehlík a jeho otec František Teofil jsou přímými potomky Bartoloměje ml. Stehlíka.

Stejně souhlasí se skutečností, že páni Václav a Emanuel Stehlíkové jsou přímými potomky zedníka Josefa Stehlíka ze Švihova.

Naproti tomu nezdá se být prokázáno, že zedník Josef Stehlík ze Švihova a v Plzni Josef Antonín Stehlík jsou jedna a táž osoba. Údaje obsažené v úředně opatřených listinách ukazují, že jde o dvě rozličné osoby.

Kdyby byl švihovský Josef Stehlík synem Františka Teofila Stehlíka, jenž zemřel r. 1728, byla by o něm zmínka v otcovském kšaftu a byl by mezi nepominutelnými dědici. To by bylo bývalo naprosto samozřejmé v tehdejší době, jež lpěla na předpisech dědického práva a potrpěla si na pečlivě vypracované závěti. Kdyby byl býval Josef z jakéhokoliv důvodu - a ten v závěti není uveden žádný - vyděděn, byl by jistě býval pozůstalost napadl a domáhal se svého práva, ale to se nestalo.

Stejné závěry lze vyvozovat z kšaftu Doroty Sturneciusové roz. Stehlíkové, jež byla vlastní tetou Josefa Antonína a jsouc bezdětná, podělila všechny své synovce a neteře, resp. jejich děti.

Okolnost, že Josef Stehlík prodal r. 1722 ve Svihově dům od pradávna zvaný Stehlíkovský, vzbuzuje dojem, že pocházel z rodu usedlého ve Svihově již po léta, čili že se nepřistěhoval do Švihova z Plzně.

Páni Václav a Emanuel Stehlíkové nechť se vyjádří, zda na svých tvrzeních trvají, a oč se opírají, či zda nyní připouštějí, že jejich původ od Bartoloměje ml. Stehlíka není prokázán. K podání tohoto vyjádření se jim poskytuje lhůta dvou měsíců. Nevyjádří-li se do té doby, rozhodne ministerstvo na základě úředních dokladů bez nich".

Na ministerstvo tedy podání bratrů Stehlíků neudělalo žádoucí dojem a nezviklalo jeho přesvědčení, že byl predikát získán neprávem.

Ale ani u bratrů Stehlíků nevzbudil ministerský výklad žádný respekt. Povolenou lhůtu nechali projít bez povšimnutí a teprve koncem ledna 1907 se písemně vyjádřili takto:

"Na základě dosavadních výsledků šetření, jež nemohlo být pro krátkost času dosud dokončeno, prohlašujeme, že trváme na svém tvrzení, že zednický mistr Josef Stehlík ve Svihově je synem Františka Teofila Stehlíka a že je totožný s Josefem Antonínem, rozeným v Plzni r. 1680, a opíráme své tvrzení o plzeňské a švihovské matriky, jež byly oprávněnou osobou a tedy bona fide doplněny dodatky, jež patří k věci a tudíž nemohou být považována za falsa. Dále se opíráme o doklady, jež jsme předložili v lednu a březnu m.r. a dále o přiloženou listinu z 18. října 1821 "Consignatio legitimae progressionis in familia Stehlikiana de Czenkov et

(28) Rozhodnutí ministerstva vnitra č.j. 1235/A z 18. října 1906.

Treustätt", a nemůžeme tudíž připustit, že náš původ od primase Bartoloměje Stehlíka není prokázán, tím spíše, že tento náš původ byl již před více než 100 lety ... uznán veřejnými úřady na základě důvěryhodných dokumentů.

Ježto nalezneme ještě jiné staré dokumenty, žádáme o další prodloužení lhůty"

Ani jeden argument, vyslovený ministerstvem, bratři Stehlíkové nevyvrátili, meritem věci se vůbec nezabývali a jen tvrdošíjně trvali na svém původním stanovisku.

O předloženém"Consignatiu" jsme již mluvili a řekli jsme, že na tomto rodokmenu je postaven celý spor. Byl to původní dokument, děděný v rodu Antonína Stehlíka (1792 - 1834). Bratrům Stehlíkům jej dal k dispozici jejich strýc dvorní rada Karel Teofil, aby zachránil jejich při před úplným zhroucením.

Ministerstvo si tentokráte s odpovědí pospíšilo a již koncem února 1907 (29) vyzvalo bratry Stehlíky, aby ihned předložili doklady, které si dodatečně opatřili, a aby oznámili, kde a v jakém záměru pátrají. Tyto údaje potřebovalo, mělo-li posoudit, byla-li jejich žádost o prodloužení lhůty oprávněná a o jakou lhůtu šlo. "Consignatio" hladce odmítlo, ježto plzeňský arciděkan Tomáš Kordík neměl k jejímu vystavení ani místní ani věcnou kompetenci.

Současně pokračovalo ministerstvo ve svém vlastním pátrání, vyžádalo si originální matriky z far v Němčicích a na Smečně a začátkem května 1907 je mělo v rukou.

JUDr Emanuel Stehlík na výzvu ministerstva odpověděl pouze tím, že mu koncem března 1907 předložil

1) opis křestního listu, ověřený okresním soudem v Praze 10. března 1907, podle nějž Karel František Stehlík, narozený 13. dubna 1748 v Němčicích, byl synem pana Václava Prokopa Stehlíka z Čenkova a Treustättu a jeho manželky Terezie roz. Fikarové z města Plánice.

   Byl to opis křestního listu vystaveného farou v Němčicích 16. března 1833 (30), potvrzeného ředitelstvím panství v Plánici 17. března 1833 a ověřeného vrchním úřadem v Jenči 28. prosince 1833, jehož bylo zřejmě použito jako dokladu k žádosti o stipendium hraběte Straky pro Josefa Stehlíka, jak o tom byla řeč výše. Dále byl křestní list vidimován městským hejtmanstvím v Praze 28. března 1840.

2) opis křestního listu, ověřený okresním soudem v Praze 15. března 1907, podle nějž Jan Celestin Stehlík, narozený 6.dubna 1775 na Smečně, byl synem výše uvedeného Karla Františka Stehlíka z Čenkova a Treustättu, učitele školy na Smečně, a jeho manželky Terezie roz. Popové ovd. Syřišťové.

   Byl to opis křestního listu, vystaveného farou na Smečně 19. října 1839 (31), opatřeného Okrejcarovým kolkem a poznámkou Armutswegen.

Těmito doklady, jež také dal k dispozici Karel Teofil, chtěl Emanuel Stehlík prokázat, že jeho předkové měli predikát a že ho užívali.

Ministerstvo tyto doklady porovnalo s autentickými matrikami a zjistilo, že

ad 1) otec křtěného dítěte není v matrice zapsán jako "pan Václav Prokop Stehlík von Czenkow und Treustätt", nýbrž jako "Václav Stehlík, toho času kantor v Němčicích" a matka nikoliv jako "paní Terezie roz. Fikarová z města Plánice", nýbrž jen jako "Terezie" a že k českému matričnímu zápisu jsou slova "von Czenkow und Treustätt" připojena v řeči německé, a soudíc tak podle rukopisu, teprve později.

ad 2) otec křtěného dítěte není v matrice zapsán jako "dominus Carolus Stehlík a Czenkow et Treustätt", nýbrž jako"Carolus Stehlík" a matka jen jako "Theresia subdita domus Smecznensis" a že i zde byla slova "a Czenkow et Treustätt" vložena později odlišným písmem.

To byl konec nadějí „nobilitovaných" Stehlíků. Ministerstvo požádalo koncem května 1907 (32) místodržitelství, aby Emanuela vyslechlo, originály matrik mu předložilo a sdělilo, co tomu říká.

Stehlíkové se k výslechu nedostavili, do matrik nenahlédli a místo jakéhokoliv vysvětlování požádali, aby jim ministerstvo poskytlo další lhůtu k předložení dalších dokladů.

Projevujíc nekonečnou shovívavost, ministerstvo jim v září 1907 (33) poskytlo

(29) Rozhodnutí ministerstva vnitra č.j. 288/A z 28. února 1907.

(30) Křestní matrika němčické fary, tom. C, fol. 63.

(31) Křestní matrika smečenské fary, tom. III, lit. C, fol. 601.

(32) Rozhodnutí ministerstva vnitra č.j. 790/A z 28. května 1907.

(33) Rozhodnutí ministerstva vnitra č.j. 1178/A z 10. září 1907.

lhůtu do konce roku 1907.

Byla to šibeniční lhůta, neboť Stehlíkové již opravdu neměli, co by na podporu svého šlechtictví mohli předložit, a skutečně nic nepředložili, ale nicméně ve snaze oddálit konečné rozhodnutí, když už je nemohli odvrátit, požádal koncem roku 1907 JUDr Emanuel Stehlík, tehdy již magistrátní rada, o povolení další šestiměsíční lhůty udávaje, že byl nemocen, že na nákladné cesty za doklady neměl pro úřední zaneprázdnění kdy, že shánění dalších dokladů se utěšeně rozvíjí a tak podobně.

Tehdy přepínaná nit trpělivosti praskla, ministerstvo odpovědělo (34) v lednu 1908 na žádost o prodloužení lhůty, že řízení považuje za skončené a rozkázalo oběma bratrům, aby předložili nejdéle do dvou měsíců doklady, jež snad ještě mají. Pak že bude vydáno konečné rozhodnutí.

Jsa si jasně vědom, že toto rozhodnutí bude zamítavé, a ve snaze zachránit predikát za každou cenu, odhodlal se Václav Stehlík k poslednímu pokusu. Podal o něm ministerstvu 27. března 1908 tuto zprávu:

"Odvolávaje se na rozkaz z 11. ledna 1908, dovoluji si oznámit, že jsem ve své šlechtické záležitosti předložil nejvyšší kabinetní kanceláři jeho c.a k. apoštolského Veličenstva žádost, abych byl připuštěn k obecným audiencím a tam směl svou žádost odevzdat osobně Jeho Veličenstvu".

To pomohlo, a to na delší dobu, než Václav Stehlík doufal. Celá věc najednou zamrzla. Po dobu téměř dvou let se nic nedálo, čemuž sluší rozumět tak, že se nezachovaly žádné úřední záznamy o tajných jednáních mezitím probíhajících, o zkoumání půdy u císařské kabinetní kanceláře, o všelijakých protekcích a intervencích.

V květnu 1908 obdrželo místodržitelství od ministerstva rozhodnutí o oduznání šlechtictví bratrů Stehlíků a Aloisie Stehlíkové, datované 30. dubna 1908 (35) avšak na vyšší rozkaz je zadrželo. Proponovaná rozsáhlá akce na opravování veřejných listin týkajících se Stehlíků, t.j. na škrtání jejich predikátu byla zastavena.

Pak jakoby celá věc usnula, až najednou bez jakékoliv zjevné příčiny oživla v únoru 1910, kdy bylo stranám doručeno výše uvedené ministerské rozhodnutí. Václav Stehlík, nyní již přidělený místodržitelství v Praze a rytíř řádu Františka Josefa, obdržel je v německém znění, JUDr Emanuel Stehlík a vdova Aloisie Stehlíková, první též jako poručník a druhá jako matka nezletilého Jaroslava Stehlíka, rozeného 1891, obdrželi české znění.

Není třeba citovat zde doslovně dlouhé a podrobné ministerské rozhodnutí. Ministerstvo vypočítává všechna falsa v matrikách a vyvozuje z nich, že totožnost plzeňského Josefa Antonína Stehlíka se švihovským Josefem Stehlíkem nebyla prokázána. Tím padá nárok potomků švihovského Stehlíka na predikát plzeňských Stehlíků. Proto se vidí ministerstvo pohnuto nepovolit zmíněným potomkům další lhůtu k předkládání nových genealogických listin a prohlásit za neplatné své rozhodnutí z r. 1872, jímž bylo přiznáno právo na predikát "z Čenkova a Treustättu" krejčímu Karlu Stehlíkovi a bratrům Sebestiánovi a Karlu Teofilu Stehlíkům. Osoby, jež toho predikátu užívaly, jsou nadále povinny zdržet se uplatňování jakýchkoliv šlechtických privilegií a odevzdat ministerstvu zmíněné rozhodnutí z r. 1872. Předložené doklady se jim vrátí s klausulí, rušící jejich šlechtictví, jakmile budou provedeny potřebné opravy matrik a veřejných listin.

Ministerstvo se zachovalo taktně. Ani slovem neobvinilo Stehlíky z podvodu a ani slovem jim nevytklo, že vyžadováním lhůt a předkládáním falešných dokladů zbytečně zdržovali jednání. Vlastně vzalo celou vinu na sebe řkouc, že sice r. 1872 povolilo užívání predikátu na základě listin tehdy pokládaných za hodnověrné, ale nyní že povolení odnímá, protože došlo k náhledu, že se tehdy zmýlilo. Je to statečné přiznání.

Když 8. března 1910 rozhodnutí obdržel, požádal Václav Stehlík neprodleně, aby se zatím v matrikách a veřejných listinách neprováděly záznamy, že mu bylo oduznáno jeho šlechtictví, protože o jeho audienci u císaře nepadlo dosud rozhodnutí. Místodržitelství mu vyhovělo.

Místodržitelství požádalo 23. února 1910 znovu ministerstvo o svolení, aby nemuselo informovat 84letého bezdětného starce dvorního radu Karla Teofila Stehlíka o odnětí predikátu vzhledem k jeho stáří a nemoci. Ministerstvo nechalo žádost skoro rok ležet a pak ji nemilosrdně zamítlo, takže 7. února 1911, krátce před svou smrtí, nebyl stařec ušetřen nepříjemné zprávy o ztrátě svého šlechtictví.

Přesto, že řízení bylo již skončeno, ministerská aktivita neustala. Farní ú-

(34) Rozhodnutí ministerstva vnitra č.j. 6/A z 11. ledna 1908.

(35) Rozhodnutí ministerstva vnitra č.j. 536/A z 30. dubna 1908.

řady ve Švihově, v Němčicích a na Smečně znovu vytahovaly ex offo křestní listy, o nichž se už předtím mluvilo, a farář v Němčicích sdělil 31. května 1910 na dotaz, že neví, jak se stalo, že do křestního zápisu Karla Františka Stehlíka z r. 1748 byl připsán predikát.

Švihovský farář František Zeman zaslal 23. května 1910 místodržitelství dopis se zprávou, jež znamenitě osvětlila, jak a kdy došlo k falšování švihovských matrik.

"Rodinu Stehlíků lze sledovat ve švihovských matrikách jen od r. 1715, neboť starší matriky shořely při požáru r. 1744, kdy fara lehla popelem. To, že matriky nesáhají dále do minulosti, bylo asi příčinou, že se někdo odvážil spojit švihovské Stehlíky s nobilitovanými Stehlíky plzeňskými, jak o tom svědčí řada dodatečných vpisů a změn, jež byly v matrikách provedeny.

Stehlíci žili ve Švihově dávno před r. 1715, jak se o tom lze přesvědčit ze zápisů o švihovských poddaných v zemských deskách i jinde z let 1563, 1595, 1640, 1654 (katastr), 1662, 1674 (městská kniha), 1706 a 1762".

Všechny tyto prameny farář Zeman prostudoval, protože se zajímal o minulost své farnosti. Jeho zájem byl více než amatérský. Roku 1902 uveřejnil ve Sborníku historického kroužku "Vlast" v Praze článek "Slechtická jména ve farních matrikách švihovských" a praví tam, že každý šlechtic je v nich uveden plným titulem a s predikátem. V dopisu pak dodává:

"Jméno Stehlík v nich je vždy bez predikátu. Jeden Stehlík však přichází v kopulačním zápisu švihovské matriky pro obec Červené Poříčí z r. 1822 jako šlechtic. Je to Antonín Stehlík z Čenkova a Treustättu, ... , posléze direktor panství v Červeném (Korunním) Poříčí. Praví se, že mu dopomohl k šlechtictví Jan Aug Tiebl, děkan a biskupský vikář .... , jenž prý u vysokých kruhů vlivem svým mnoho zmohl. Dodatečné vpisování do tohoto kopulačního zápisu prováděla táž moderní ruka, jež opravovala úmrtní zápis Josefa Stehlíka".

Kdyby byl tento dopis došel do ministerstva, byl by přispěl k rychlejšímu řešení a k odhalení falsátorství, ale zůstal ležet bez povšimnutí v místodržitelských aktech. Pravděpodobně mu za jeho objevná zjištění ani nikdo nepoděkoval.

Roku 1910 šlo už jen o to, aby žádost Václava Stehlíka o audienci byla zadržena. V dubnu 1910 si ministerstvo vyžádalo od místodržitelství dobrozdání, zda žádost o ponechání predikátu zasluhuje císařské milosti. Místodržitelství vypracovalo obsáhlé odůvodnění, proč má být žádost zamítnuta. Poprvé je tu vyslovena myšlenka, že Josef Antonín Stehlík buď mlád zemřel nebo se stal členem nějakého mnišského řádu, když o něm v dalších letech už není té nejmenší zmínky.

Nakonec požádalo místodržitelství o posudek Karla Köpla, ředitele místodržitelského archivu. Vyjádřil se stručně a pádně, že žádost nelze doporučit císaři. Svého času získali Stehlíkové uznání predikátu na základě široce založeného falšování, soud tuto klamavou činnost zjistil a důkladně se pak vyšetřilo, že mezi žadatelem a plzeňskou patricijskou rodinou Stehlíků neexistuje vůbec žádný genealogický vztah. Nelze tedy považovat za správné, aby bylo někomu nadekretováno císařskou milostí příbuzenství, na něž má právo jen ten, kdo může prokázat pokrevní vztah.

Tímto vyjádřením končí spisy, jichž bylo použito jako podkladu pro tuto zprávu. Je to notný fascikl ve Státním ústředním archivu v Praze, jemuž za laskavé zapůjčení náleží zdvořilý dík. Čítá přes 800 stránek a vyčerpává látku až do podrobností. Obsahuje únavné putování aktů úřední cestou od nejvyšší instance přes místodržitelství dolů k výkonným úřadům a zpět, ale zcela úplný není. Je znát, kde zasáhla vyšší úřední moc či protekce, a tu najednou stopa mizí, jako např. u žádosti o milost, kterou podala císaři vdova Otilie Stehlíková. Také mnoho dokumentů chybí, takže je známe jen z popisů příloh a nikoliv z originálů. Spisy pocházejí výhradně z bývalého místodržitelského archivu a vhodně by je doplnily i spisy z archivu bývalého rakouského ministerstva vnitra.

Není tedy možné vysvětlit a doložit, co se stalo s žádostí o milost Václava Stehlíka. Ze souvislostí lze usoudit, že ji žadatel, podroben nátlaku, vzal zpět.

JUDr Emanuel Stehlík (1868-1941) byl významnou postavou české literatury (36) a

(36) Vydal v letech 1889 až 1910 několik sbírek básní a v létech 1910 až 1930 psal prosou. Z francouštiny vedle Huga překládal A. Musseta, P. Bourgeta, J. Richepina, M. Prévosta a j. Byl Officier Čestné legie, Officier d' Académie, komtur řádu koruny Rumunské, důstojník řeckého řádu Spasitelova, důstojník řádu Polonia restituta a j. Viz Kulturní adresář ČSR, sestavil Dr Ant. Dolenský, Praha 1934, str. 418 a Masarykův slovník naučný, Praha 1932, díl VI, str. 951.

širší čtenářské obci je dodnes znám zdařilým překladem "Bídníků" od Victora Huga. Byl básníkem, spisovatelem, překladatelem a nadšeným propagátorem politických a kulturních styků česko-francouzských. Lze se o něm dočíst v každé literární příručce. V písemném styku s ministerstvem se obvykle podepisoval pleno titulo JUDr Emanuel rytíř Stehlík z Čenkova a Treuštättu a své literární práce vydával pod jménem Emanuel Čenkov nebo Emanuel Stehlík-Čenkov.

Pozoruhodný byl postup ministerstva vnitra. Zahájilo řízení proti svým dvěma zaměstnancům, okresním hejtmanům Karlu Teofilu a Václavovi Stehlíkům bez ohledu na jejich přední postavení a neleklo se ani titulu dvorního rady, ani řádu Františka Josefa. Zakročilo proti nim přísně a přes všechny protekce a intervence jim predikát odňalo, ale disciplinární řízení s nimi nezavedlo. Na Václavově konduitní listině se neobjevila žádná skvrna, nebyl preterován, ba naopak, během řízení byl povolán službou přímo na místodržitelství, k čemuž sluší dodat, že se netajil tím, že je Čech.

Proč vlastně k této práci došlo? S dnešním životem nesouvisí a nového nepřináší nic,protože odnětí predikátu smečenským Stehlíkům není neznámou věcí. Došlo k ní proto, aby byli plzeňští Stehlíkové očištěni od nánosu Stehlíků t. zv. smečenských a aby bylo jasně řečeno, že to, co o nepravých nositelích predikátu praví Ottův slovník naučný, díl XXIV, str. 73, šifra Sčk, t.j. Augustin Sedláček, není pravda.

Zdaleka nebylo řečeno vše, co zmíněný 800stránkový fascikl obsahuje. Byly vynechány všechny detaily, jež bylo lze pominout, např. jména členů vedlejších větví smečenských Stehlíků a p.

K epilogu celého řízení došlo až roku 1912, kdy se ve všech matrikách a veřejných listinách, týkajících se smečenských Stehlíků, zapisovaly z rozkazu místodržitelství formule, že se titul "rytíř" a predikát "z Čenkova a Treuštättu" z úřední moci škrtá a osobě v zápisu uvedené se ponechává jen občanské jméno Stehlík. Byla to úmorná práce, neboť např. jen v matrikách bylo třeba opravit několik desítek zápisů rokem 1743 počínaje a konče rokem 1903. Tímto opatřením byli postiženi i členové třetí generace smečenských Stehlíků; dcera Emanuela Anna, roz. r. 1894, sirotek Jaroslav, roz. r. 1891, Václavovy děti Jiří, roz. r. 1899, Libuše, roz. r. 1901 a Bohumila, roz. r. 1903.

Celá akce tedy trvala téměř 10 let, vyžádavši si nemalých nákladů hmotných a velké duševní práce od ministerských referentů přes místodržitelství k okresním hejtmanům a obecním úřadům a přes biskupství a konsistoř k farářům, a to zdaleka nejsou vyjmenováni všichni postižení.

Byla to akce zbytečná? Byla, uvážíme-li, že se vznikem republiky o šest let později vzaly za své tak jako tak všechny predikáty, a nebyla, měl-li být dán průchod pravdě a právu.

Nebylo by však k ní vůbec došlo, kdyby - to nešťastné kdyby - byl měl tehdy ředitel Josef Strnad k dispozici "Všelijaké poznamenání a paměti rodu Stehlíkovského", jež začal r. 1593 psát učený M. Kašpar Ladislav Stehlík (1571 - 1613), bratr primátora Bartoloměje ml. Stehlíka, a v nichž pokračovali různí příslušníci rodu až do r. 1742 a mohl tyto detailně prostudovat. Je to vzácný dokument měšťanské rodové kroniky, jenž vedle rodinných dat obsahuje i záznamy o událostech v městě Plzni, v království Českém i v říši. "Paměti" byly tehdy uloženy v Zemském, nyní Národním museu, kde do nich Strnad předtím jen letmo nahlédl a vypsal z nich čtyři t. zv. stehlíkovské pověsti. Nyní je fotokopie v Archivu města Plzně. Na stránce, kde jsou zaznamenány rukou Františka Teofila Stehlíka události z r. 1680 stojí psáno:

"Josephus Stehlík, syn Františka Stehlíka a Ludmily Mestiové, narozen roku tohoto. Zemřel 9. Augusti".

Kdyby byl Josef Strnad přečetl ta osudná tři slova"zemřel 9. Augusti" roku 1680, a oznámil je ministerstvu, bylo by bývalo řízení o oduznání šlechtictví smečenských Stehlíků odzvoněno krátkou cestou. Neboť tento Josephus je onen Josef Antonín, narozený 13. března 1680 (10), na jehož existenci byla celá akce založena jen proto, že za jeho času kněží nepovažovali za nutné zapisovat do matriky úmrtí nemluvňat.

Josef Antonín byl živ jen pět měsíců a jméno jeho neupadlo v zapomenutí, třebaže od jeho smrti uplynulo skoro 300 let.

Každý člověk jedná pod vlivem doby a její společnosti. Kritické hodnocení jeho postoje musí býti tedy jen v souvislosti s kladnými a zápornými měřítky charakteru,platnými za jeho života pro danou společenskou vrstvu.

J.J.Holeček

Václav Elznic, Dr.

NEJSTARŠÍ PRAMENY PŮVODU ELSNICŮ Z ELSNIC.

PŮVOD RODU

Rytířský rod Elsniců z Elsnic žil v Čechách od roku 1471 a zakladatelem této české větve byl naprosto spolehlivě Hanuš Elsnic, který právě tohoto roku opustil za dramatických okolností svůj hrad RATHEN na skalnatém břehu Labe dnešního tzv. Saského Švýcarska. Nejen Aug. Sedláček [1] díl VIII, str. 55, [3] díl II, str. 120, ale i čeští jiní autoři (Vojtěch Král z Dobré Vody, Fr. Vlasák ad.) označují jej jako rod původu německého v Čecháchusedlého, pocházejícího z Míšně nebo Saska. Paprocký [1] označuje na str. 46 rod jako starožitný, o původu se však nezmiňuje (str. 282). Všeobecně se však přijímá mínění Sedláčkovo, že Elsnicové přijali své jméno od staroslovanského sídliště Olešnice, na jehož základech vyrostlo dnešní průmyslové město Oelsnitz v kraji Plavenském (Plauen), 25 km severně od Aše. Tento názor se zdá být oprávněný i věrohodný, i když asi 50 km severovýchodně leží další město téhož jména Oelsnitz im Erzgebirge, středisko dnešní velké kamenouhelné pánve. Připustíme-li, že Elsnicové přišli na přelomu tisíciletí odkudsi ze západu, buď jako kolonisátoři a hlasatelé nové víry mezi pohanské Slovany, pak s určitostí převzali od nového sídliště své jméno, což potvrzuje postupná změna rodového jména i jména sídliště, později města , jak je nalézáme v nejstarších písemných dokladech: Olesnic, Olsenic, Olsnic, stále bez koncovky -tz, až posléze Olsnitz nebo Oelsnitz, v nichž trvale zůstává zřetelný původní výraz pro místo porostlé či zarostlé olšemi na březích říčky v kraji Plavenském. I samotné Plavno (Plauen) a řada dalších měst a míst nejen tu, ale v celé Lužici a všude daleko na sever až k Baltu, mají svá jména odvozená ze jmen zcela jasně původu slovanského. Musíme popravdě přiznat, že německá věda se tím nijak netají, naopak věnuje této tématice značnou pozornost. Viz: [21] , [22] .

Otázkou zůstává, či Elsnicové (v Německu dosud Oelsnitz) jsou a byli německého původu. Je přirozené, že němečtí badatelé zastávají tento názor jednomyslně. Tak např. J. F. Gauhe [16] říká: "Eines der ältesten adelichen Häuser im Meissen...", R. J. Gr. Meraveglia - Criwelli [14]: "Schlesische uralte, aber auch in Böhmen ansässige Familie", A. Sedláček, autor hesla v O.S.N. [2] je ve své "Heraldice" již opatrnější, když píše: " z Elsnic, rytíři ze Saska (Olsnitz) pocházející," [4], vyhnuv se otázce národnosti. Jediným, kdo se pokusil o důkaz, byl A. B. E. von der Oelsnitz [23] , který v předmluvě uvedeného rodokmenu píše: "Necháme-li platit zásadu, že z nejstarších jmen křestních se dá odvodit původ rodu, pak jsou Elsnicové (Oelsnitz) vzdor slovanskému jménu německého původu. V starších dobách nenalezneme u nich ani jediné slovanské jméno". Tento argument přizpůsobený vlastní potřebě je zřejmě problematický, ale nelze jej zatím ani vyvrátit, ani nahradit stejně vykonstruovaným dohadem, že může jít o původní vladycký rod slovanský, později poněmčený.

Oelsnitz von der Oelsnitz z titul. listu: "Stammtafeln..." [23]

ERB RODU

Pokud se týče rodového erbu, lze říci hned v začátku, že o společném původu Elsniců v Čechách a Oelsnitzů v Německu není nejmenší pochybnosti. Obě větve (po odštěpení větve české r. 1471) si zachovávají stejné erbovní znamení (někdy se změněnou polohou), variabilní jsou klenot a tinktury. Popis erbu Elsniců v Čechách: štít zlatý, na něm pokosem červený pruh, v něm 3 koule stříbrné, helm turnajský, klenot zlatá koruna s 5 perlami, nad ní rozepjatá orlí křídla zlatá, zdobená jako štít (pravé pošikem , levé pokosem), pokrývadla zlato-červená. Takto obsahově popisují všichni čeští heraldici erbovní označení Elsniců z Elsnic, mezi nimi Aug. Sedláček [2], týž [3] díl II. tab. I. č. 4, týž [4], Vojtěch Král z Dobré vody [2a], Paprocký str. 282. Základem popisu bylo vyobrazení Paprockého z roku 1602 [1] a testament Bernarda z Elsnic z r. 1619 [1a] . Výjimky jsou zcela ojedinělé, zpravidla v záměně polohy pruhu (šikmý místo kosmý).

Také na listech povahy soukromé (památníky).

nalezneme mnoho libovůle. Zcela ojedinělý je případ náhrobního kamene na mausoleu pánů Canitz-Kyaw na hřbitově v Haynewaldu, kde na jižní straně je náhrobní kámen matky /+ 1677/ a dcery /+1706/, českých exulantek, s nápisem i erbem Elsnicovským, kde v kosmém pruhu místo tří koulí jsou tři růže.

Také Meraveglia - Criwelli [14] se dopustil té chyby, že erb převzal jednoduše podle Oelsnitzů německých, t. j. v černém štítu zlaté šikmé břevno trojnásobně provrtané, na korunovaném helmu dvě orlí křídla: pravé zlaté, levé černé; také pokryvadla jsou zlato-černá. Naproti tomu Gothaischer genealog. Taschenbuch [18], jedna z nejmodernějších genealogických příruček, uvádí popis erbu Oelsnitzů zcela shodně s erbem českým, dodává pouze, že koruna na přilbě se vyskytuje až od 16. století, což ostatně platí všeobecně. Zásadní rozdíl tkví v tom, že staré popisy mluví o břevně, které je provrtané třemi kruhovými otvory. Zřejmě na starých kresbách nebyl patrný rozdíl v zobrazení koule a kulatého otvoru, neboť stínování nebylo té doby užívanou manýrou. A. B. E. Oelsnitz [23] sám přiznává značnou libovůli erbovní kresby v Německu, podléhající dobovému vkusu i nevkusu.

OLEŠNICE - ÖLSNITZ

Po stránce místopisné víme zcela bezpečně, že pouze jediná větev Olsnitzů držela Ölsnitz im Erzgebirge, a to na zlomu 14. a 15. století. Byla to právě ona větev, z níž pocházel Hanuš Elsnic, který r. 1471 přišel se svým bratrem Krykem do Čech po smrti Jiřího z Poděbrad. Známe ještě jeho otce i děda, z nichž poslední jen ztěží mohl pamatovati vládu Karla IV. Kdož byli jejich předkové, nevíme, a po stránce genealogické nám neříkají nic žádné prameny, ani Monumenta Germaniæ historica. Ještě dříve, než Friedrich II. vydal v Rimini v březnu r. 1226 kolonisační dekret, kterým dal Řádu něm. rytířů volnou ruku k dobytí a obsazení pohanských zemí Pruska [první "Drang nach Osten"], zakládá naumburský biskup Dietrich roku 1122 kostel sv. Jana /za vlády Heinricha V./ v Plavně, k němuž Olešnice patřila. Mezi svědky však Elsnicové nejsou. Podle popisu hranic záduší tohoto kostela s mnoha desetitisíci hektarů půdy a lesů, nebyl kraj kolem r. 1200 ještě kolonisován. Olešnice sama byla poměrně dlouhou dobu pouze vsí, neboť v listině z r. 1281 se uvádí "bona sita in Olsenicz in vico, qui ducit in villam, que dicitur Rachsowe". Otto Bergau prodal r. 1327 Plavno, hrad Vogtsberg / postavený r. 1240/ českému králi Janu Lucemburskému, od něhož jej získal Heinrich III. z Plavna jako léno.

Týž potvrzuje 1. února 1328 Německému domu /t. j. Řádu něm. rytířů/ všechny náležející příjmy, mezi nimi ve výčtu vesnic "..... zu Olzeniz an einem halben virdunk vier mark". Plavno bylo té doby jediné město. Teprve 2. prosince 1357 čteme o přísežných /Geschworene/, t. j. konšelích města Olsnicz. Rovněž další listina je shodným svědectvím. Dne 28. prosince 1357 přislibuje Balthazar, Landgraf von Thüringen měšťanům jeho města Adorf tatáž práva a svobody, které dal městu Olsnicz /alz wir unsir stat czu Olsnicz getan habe/. Od těch dob se vždy uvádí jako město Olsenic, Olsnitz či Oelsnitz. V tu dobu bylo město již zcela německé.

Zdá se, že někteří Ölsnicové opustili poměrně záhy Olešnici, a tito členové rodu opanovali další sídliště v saských Krušných horách, jemuž dali své jméno Ölsnitz /později s přídomkem "im Erzgebirge"/ kde měli rozsáhlé statky, které drželi až do roku 1592, spolu s dalšími rytířskými statky Lugau, Ober- u. Niederwürschnitz, Gersdorf se statky Wittendorfskými a Steegerskými ve starém purkrabství míšenském. Vzpomenutý již Gauhe [16] na str. 1534 skutečně uvádí Ölsnitze jako jeden z nejstarších rodů v Míšni, kteří odedávna seděli na hradě RATHEN /o něm bude řeč v závěru/ a na Neber, které později byly prodány hrab. Alexandrovi v. Leisnigovi a dnes /t. j. k r. 1740/ mají ve vlastnictví rytířský statek Dobertitz v kraji Plavenském ve Vogtlandu. Ve 2. vydání [16] z r. 1747 upřesňuje autor text takto: "Knaut řadí tento rod mezi rody míšenské, i když dnes /t. j. k r. 1690/ kvete ještě v Döberticích v kraji Plavenském, na Neber in Möhrischen Gebirge, a Gleissingen. Rovněž kronika pirenská [8] je označuje za rod „starožitný "z jedné vsi u Langen-Lungwitz", /t. j. asi 10 km severně od Oelsnitz im Erzgebirge/.

Od polovice 14. století žijí tudíž Olsnicové již roztroušeni na území dnešního Saska. O jejich společenském postavení svědčí několik dochovaných listin, které v regestech uvádí Berthold Schmidt [12]:

Regest č. 71 - listina z 13. 6. 1360: Heinrich, pán na Gera sjednává dohodu mezi Heinrichem, fojtem z Plavna a Německým řádem z Plavna. Mezi svědky: Lutolt von Olsnitz.
Regest č. 72 - listina z 13. 6. 1360: Heinrich mladší, fojt a pán z Plavna přiznává se k smíru. Mezi svědky: Lutolt von Olsnitz.

Regest č. 634 - listina z 1. 2. 1328 /Weissenfels/: Sestra Richza, abatyše kláštera sv. Klary ve Weissenfelsu obesílá plebána Johana v. Hagen /in Indagine/ k prokurátorovi nemocnice Mikulášské ve Weissenfelsu. Jako svědek jmenován fráter Al /bertus/ de Olsniz.
Regest č. 644 - listina z 17. 6. 1328 /Weissenfels/: Richza prodává jistému Ludvíku Sartori a jeho manželce Adelheidě jeden a půl lánu v osadě Grunziz na doživotí. Týž svědek Albertus de Olsniz.

Zatím co v regestu čís. 71 a 72 jde jasně o Lutolta von Olsnice, neboť oba fojtové /z Gera i Plavna/ sotva by nechali na svých smírčích listinách svědčiti osobu nedosti důstojnou, domníváme se právem, že svědkem obou listin č. 634 a 644 byl kněz, pocházející ze vsi Olešnice - Olsniz. Tato nejistota ve starých latinských, německých i českých textech je velmi častá. Proto také i nejstarší záznam toho druhu [21] z kraje Plavenského: Heinricus plebanus de Olsniz v listině z roku 1225 značí zřejmě domicil, nikoliv jméno rodové.

LISTINA NEJSTARŠÍ

Dosud se zdálo, že rodová dokumentace z nejstaršího období je záležitostí německých archivů. Bylo velmi pravděpodobné, že datová hranice posledního archivního dokladu [21] z roku 1225 se zmínkou o plebánu z Olešnice, dále svědectví Remberta de Olszniz na listině míšenského markraběte Dietricha z roku 1219 uvedené v [18], nebude již překročena. Také v dalších německých pramenech /Horns Hand-Bibliothec, P.p. 306/ se uvádí Reginbotum von der Oelsnitz opět jako svědek v jisté diplomatické notě z 1. listopadu roku 1254 klášteru v Grünhaynu [18]. Ale i tak jsou tyto listiny velmi cenným dokladem genealogickým, třebaže neposkytují souvislý sled rodových příslušníků. S ohledem na stáří pramenů to není zjev neobvyklý. Ve stejných krajích i dobách žili např. Berkové z Dubé, rod nepoměrně mohutnější i bohatší, se základní větví v Čechách, a přece se dosud nepodařilo vyřešit beze zbytku všechny osobní a majetkové vztahy.

Tím cennější je pro nás listina nalezená až teprve letošního roku, která unikla všem českým badatelům; nezmiňuje se o ní ani prof. Aug. Sedláček, ani kdo jiný, ač v německých pramenech je zmínka [23], že taková listina by se měla nacházet v býv. archivu pražského místodržitelství, kde jsem ji skutečně nalezl. Jedná se o záruční listinu Reynprechta von der Olsenicz a Heynicha von Alamstorf komturu a celému konventu bratří Německého domu /Řádu něm. rytířů/ v Chomutově, sepsanou 16. června 1368 na pergamenu rozměrů 28 x 14,5 cm a stvrzenou 2 pečetěmi obou ručitelů; nachází se zcela neporušena ve Státním ústř. archivu v Praze 6, ve fondu guberniálních listin L II, inv. čís. 64. Přinášíme zde její fotosnímek i přepis podle Dr. V. J. Sedláka:

Wir, Reynprecht von der Olsenicz und Heynich von Alamstorf bekennen offenlich mit dem kegenwertigen brife allen, dy yn ansehen odir horen lesen, das wir mit gutem willen vnd mit wolbedachten mute globin mit gesampter hant den herren, dem lantkvmptur hern Ludker von Essen vnd hern Heynrich kvmptur vnd dem ganczen convent der bruder von dem Deuczen Huse czu Kvmatow bey vnsern eren vnd guten treuwen an alle arge list vur dy gewer von des gutes wegen, das Heynczil vnd Janusch von Alamstorf habin verkauft den selbin vorgenanten herren vnd dem Huse czu Kvmatow vmb fvnf vnd sebinczik schok grosir pregischer phennynge, vnd globin also, das Henczil vnd Janusch dy vorgenanten gebruder schullen entwerren das vorgenante gut mit allen synen rechten vnd mit allen sachen vor aller menneclich mit yrem gelde, als recht ist der gewerunge vnd der entwerrunge yn dem lande czu Bemen. Wo sy des nicht enteten, so globe wir vnd schult das selbe gut mit vnserm gelde den vorgenanten herren geweren vnd entwerren vor alle ansprache, als recht ist. Ab wir des nicht enteten, so globe wir vorbenanten Reynprecht und Heynich yder man mit eyme knechte vnd mit vyr pherden ynczuryten, wen sy vns manen alczu hant czu Kvmatow yn dy stat yn eynis erbern mannes hus, wo sy vns ynbescheyden, vnd leysten eyn inleger, als ynlegers recht ist, vnd schullen dar vz nymmer komen, yn sye den das selbe gut entwerren mit allen sachen, als recht ist, von yn adir von vns an alle wider rede. Das dy vorbeschribene rede stete vnd gancz werde gehalden, des habe wir vorbenanten Reynprecht von der Olsenicz vnd Heynich von Alamstorf vnsere ingesigele czu geczeuknosse vnd vestonuge gehangen an den kegenwertigen offen brif. Gegebin vnd geschen noch Gotis geburte driczen hundert jar yn dem acht vnd sechczigesten jare an dem nesten fritage noch sente Viti tage des hiligen martereris.

Vycházejíce z předpokladu, že významové znění je důležitější než znění doslovné, lze uvedenou záruční listinu přeložit takto:

"My, Reynprecht von der Olsenicz a Heynich von Alamstorf vyznáváme otevřeně tímto listem všem, kteří jej uvidí nebo čísti uslyší, že s dobrou vůlí a s dobrým rozmyslem ručíme společnou rukou pánům, zemskému komturu panu Ludkeru z Essenu a panu komturu Heynrichovi a celému konventu bratří Německého domu /Řádu něm. rytířů, pozn./ v Chomutově při své cti

a dobré víře bez jakéhokoliv zlého obmyslu za rukojemství k statku, který Heynczil a Janusch z Alamstorfu prodali těm vpředu jmenovaným pánům a Domu v Chomutově za sedmdesát pět kop velkých pražských grošů a zaručujeme tedy, že dříve jmenovaní bratři Henczil a Janusch mají očistiti přede všemi dříve jmenovaný statek se všemi jeho právy a se všemi přináležitostmi svými penězi, jak je právem rukojemství a očistění /zbavení dluhů a břemen, pozn./ v zemi České. Kdyby to neučinili, tu zaručujeme se, a máme týž statek svými penězi dříve jmenovaným pánům zaručiti a očistiti od všech nároků, jak právo jest. Kdybychom toho my neučinili, tu ručíme vpředu jmenovaní Reynprecht a Heynich, že jeden každý s jedním zbrojnošem a se čtyřmi koňmi vjedeme do ležení, když nás upomenou společně, do města Chomutova do domu jednoho z ctihodných /t. j. urozených, pozn./ mužů, kam nás přikáží, a splníme ležení, jak právem ležení jest, a nemáme z něho nikdy vyjíti, než bude-li týž statek očistěn se všemi přináležitostmi, jakž je právem, bez jejich nebo našeho odporu. Aby napřed psaná úmluva platila a byla zcela dodržena, proto jsme my vpředu jmenovaní Reynprecht von der Olsenicz a Heynich von Alamstorf přivěsili své pečeti jako svědectví a jistotu na tento přítomný otevřený list. Dáno a stalo se po Božím narození třináct set let v šedesátém osmém roce následujícího pátku po dni svatého Víta, svatého mučedníka /t. j. 16. června r. 1368, pozn./".

Tato rukojemská smlouva je svým obsahem zcela jasná, neboť Olsenicz a Alamstorf se zaručují při prodeji statku Henczila a Janusche komturu a bratřím konventu Řádu něm. rytířů v Chomutově za depuraci tohoto statku od všech dluhů a břemen. Historicko-právní zajímavostí jsou však represálie, které na sebe přijímají při nedodržení závazků prodávajících. Ležení byl ve středověku jeden ze způsobů mimosoudního vymáhání plnění, který po předchozím upomenutí věřitelem, prováděl na dlužníku ručitel sám. A to vlehnutím do přikázaného domu /zpravidla hospody/ se 2 až 4 koňmi k pobytu na náklad dlužníkův, dokud dluh nebyl splacen. V daném případě si rukojmí vyhradil ležení v domě osoby sobě rovné. Rukojmí mohl místo sebe postavit i osobu jinou; přitom však ležení nebylo ani vazba, ani žalář, neboť se jednalo o závazek dobrovolný. Zvyšováním nákladů nutil tak ručitel dlužníka k plnění, ač byl často nucen vyvazovati sám sebe.

Z obsahu listiny je zřejmé, že starý rod Elsniců z Elsnic žil v Čechách již v polovici 14. století. Pergamen je z doby Karla IV. a lze těžko říci, jakým způsobem se dostal do archivu místodržitelského, kde přečkal dobu více než 600 let. Prvotně patřil jistě do spisovny německého řádu, jehož komenda v Chomutově byla jedna z nejvýznamnějších v Čechách, významem podobna bruntálské na Moravě. [7]. Rovněž se asi již nikdy nepodaří lokalisovat majetek Elsniců na Chomutovsku, tím méně předky a nástupce uvedeného Reynprechta.

Po stránce heraldické jsou cenné obě zachované pečeti z přírodního vosku: první z nich nese gotický štít s kosmým břevnem a třemi koulemi, což je nejstarší obraz Elsnicovského štítu vůbec, druhá pečeť nese ve štítu dva psy na zadních nohách, stojící čelem k sobě. Jejich průměr činí 30 mm.

ELSNICOVÉ V HORNÍ LUŽICI

V úvodu ke "Stammtafeln..." [23] připomíná autor, že souvislý rodokmen Oelsnitzů v Německu začíná podle dochovaných a spolehlivých pramenů Sittichem na Gelenau a Schönfeldu, avšak v dotisku I. tabulky posunul rod o další generaci, kterou tvoří Erhard na Weisbachu /1452/ a Reynprecht na Gelenau. Za 50 let rodopisné práce dále nedospěl, a obrovský materiál shrnul do 18 tabulek velkého, většinou dvojitého formátu, kde zařadil celkem 481 členů rodu obojího pohlaví s příslušnými daty a místy narození, sňatků i úmrtí až do roku 1921. Neuvádí zde ojedinělé osobnosti, které zařadil nemohl, zato však již v tab. II. rozrod Friedricha von der Oelsnitze, zakladatele východopruské větve Montig, který byl členem osobní družiny vévody Georga Saského /Müllers Annal. Saxon. fol. 93/, pak ve službách posledního velmistra později prvního vévody pruského, markraběte Albrechta Brandenburského, jehož se stal r. 1538 vrchním maršálkem a dokonce prvním ministrem /Erleutertes Pressen, p. 107/. Jeho hlavními statky byl Szuplin a historicky známý Tannenberg. Jen tolik o větvi německé, dodnes žijící. Podle přehledu k [23] žilo r. 1905 v Německu pouze 28 mužských členů tohoto rodu.

Čeští Elsnicové pocházeli ze samostatné větve, držící statky v Oelsnitz im Erzgebirge, Jí věnoval autor poslední tabulku XIX. s rozrodem od r. 1500 do 1672, kdy Hans Karl jako jediné pozůstalé dítě umírá nezletilý. Tím prakticky tato větev v Německu vymírá. V jejím čele stojí Friedrich von der Oelsnitz auf Oelsnitz, Lugau, Ober- und Niederwürschnitz, Gersdorf, na statcích Wittendorf a Steeger u Stollbergu v saských Krušných Horách. Zemřel před rokem 1509. Ve stejné úrovni je uveden jeho bratr Hans, což je Hanuš Elsnic z Elsnic, pozdější pán na Lemberku a Navarově v Čechách. Avšak o něm více německý rodopisec neví, ač mu byla dobře známa kronika mnichu kláštera v Pirně, všeobecně zvaná MONACHUS PIRNENSIS [8]. O identitě jeho osoby není nejmenších pochyb již proto, že to byl jednak jediný z rodu tohoto

jména v rozpětí téměř 100 let, zejména však ta okolnost, že uvedená kronika, zaznamenávajíc až příliš pestré činy tohoto mladého rytíře či dobrodruha uvádí výslovně, že tito Oelsnicové pocházejí z jedné vsi u Lungwitz [8], díl II, str. 528, kteréžto městečko je samo necelých 10 km severně od horního města Oelsnitz im Erzgebirge, jak jsme uvedli již dříve. Můžeme se proto vrátit o generaci zpět, k otci jmenovaného Hanuše a Friedricha, opět Friedrichovi.

Tento Friedrich starší, narozený asi v posledním desetiletí 14. století, držel roku 1426 hrad RATHEN, typický středověký skalní hrad na pravém břehu Labe, nedaleko českých hranic /asi 20 km od Hřenska/. Roku 1406 jej koupil Hinko /zřejmě Hynek, pán původu českého/ od pánů z Michelsberku; v roce 1423 zde seděl Albrecht Berka z Dubé, větve Wildensteinské Avšak nepřátelství s kurfirstem Friedrichem /der Friedfertige/ znamenalo ztrátu hradu roku 1426, a Friedrich Ölsnitz jej obdržel jako léno za zásluhy o vítězství. Záhy na to r. 1428 se stává hejtmanem na hradě Königsteině, důležitém obranném i opěrném bodě marky Míšeňské, jehož správa byla vždy svěřována zkušeným válečníkům. V tomto postavení setrval až do r. 1437 [9]. Historii hradu Rathen uvádí H. Beschorner ve studii [20], kde na str. 220 - 222 uvádí soupis 69 archivních listin a 114 odkazů literárně historických, které byly pramenem ke studiu i podnětem k četným cestám za prameny u nás neznámými. V instalační listině z 21. listopadu 1428 /podobně i v jiné další z 10. prosince 1431, [9], Cop. 39, fol. 109/ se uvádějí i dva bratři Friedricha st., a to Hans Reinbrecht a Nickel s výslovným domicilem "zum Raten gesessen".

Pochopitelně, vypuzení Berkové žili s Ölsniczi v nepřátelství, i když byli nuceni odpřísáhnout "nymmermeer mit Friedrich von der Olssenicz zu feden". Žádný poražený se však necítí vázán slibem, vítězem vynuceným. Ale teprve r. 1438 se obořili na hrad a Rathen dobyli [8] díl I. fol. 137. Zda se dobývání hradu zúčastnil i Sigismund, bratr Albrechta Berky a jejich švagr Jan z Wartenberku, není jisté, ačkoliv ti v těch letech byli na loupežném tažení v Sasku a zle poškodili Königstein, který bránil Nickel v. d. Ölsnicz. Albrecht Berka držel však hrad pouze jediný rok, neboť s pomocí kurfirstovou dobyl Friedrich Ölsnicz ve výroční den hrad zpět, a 30. června 1439 došlo v Drážďanech k smíru. Ale pravděpodobně ještě téhož roku došlo k nové bitvě, pro Berky osudné: starší z bratrů Beneš Berka byl zabit, a Albrecht Berka i jeho spojenec Jan z Wartenberka padli do rukou Friedricha Ölsnicze, který je uvěznil ve sklepích Rathenu. Vůči Berkovi se však zachoval rytířsky a záhy jej propustil; tvrdošíjně však odmítal vydat jeho švagra Wartenberka a propustil jej až pod nátlakem za výkupné, které pravděpodobně nikdy nedostal. Mír uzavřený 10. března 1441 již porušen nebyl, neboť Berkové prodali svá panství a hrady: Hohnstein r. 1443 a Wildenstein r. 1451.

Za věrné služby se kurfirt saský odměnil Ölsniczovi bohatě: kromě hradu Rathenu dostala jeho manželka Anna jako věnný statek /seiner elicher wirtynne zum Leibdinge/ větší část vesnic, patřících dříve ke Königsteinu. Konečně roku 1440 daroval kurfirst Friedrichovi a jeho manželce svobodný dvůr, ležící pod zámkem v Pirně jako léno a věnný statek /".... ein freyer hoff undir dem slosse zcu Pirn gelegen Friedrichen von der Olsnicz zu lehn und Annan seinem Wibe zcu lipgeding"/. Oba uvedené lenní listy byly pak častěji obnovovány /r. 1451, 1474, 1541/ a na pozůstalé potomky přenášeny.

PÁD HRADU RATHEN

Kronika pirenských mnichů poznamenává, že r. 1466 má Rathen nového pána Hans Olsnicze a také Königstein drží již od r. 1457 jako léno starý válečník Brun von der Pforte na zástavu 1.300 rýn. zlatých.

Mnoho dobré vůle mezi nimi nebylo, jak svědčí podání Ölsniczovo kurfirstu Arnoštu Saskému ve sporu z roku 1466, v němž píše: "Ich habe legin ein slos genant der Ratin mit seiner zugehorunge, daz in die krone czu Behemen gehart und vor langin czeitten eine freihe herschaft der von Michelspergk und der Birkin und ander gewest ist, daz mir ouch her Mickolass Bircke mit seinen brudern in die lanttaffel gelegit hat vor freye eigin...." Zřejmě v tomto roce byl již otec Friedrich st. mrtev, a bratr Friedrich ml. podle [23] tab. XIX. pánem na Ölsnitz, Lugau, Ober- und Niederwurschnitz atd. bei Stollberg im Erzgebirge. Dalšího bratra Kryka známe z pramenů českých [6].

Spory se sousedy neustávaly, naopak rozšiřovaly se čím dál více do krajů vzdálenějších, při nichž užíval nejen svých válečných zkušeností, ale i spojenců. S kohortou stejných dobrodruhů přepadával dvory i vesnice, z nichž odháněl dobytek, pálil domy, vymáhal úplaty. Dobrý lov skýtaly i lodě obchodníků na Labi. Nic nebylo před ním jisté a z rytířského sídla se stal loupežný hrad, obávaný téměř v celé zemi, když začal „ins laut rowben, herbirgte beschediger der lande" [23]. Z toho důvodu kurfirst saský Ernst a jeho bratr vévoda Albrecht hrad oblehli; ale teprve po dvouletém úsilí se jim podařilo hrad Rathen zbořit (1467 - 1469).

Wir Bornrede von der olsima · und Heymrich von Alemsprok · Bekennen offentlich mit dem Brefe · allen
de yn ansehen · oder hören lesen · das wir mit guten willen · und mit wollbedachten mute · stetin mit gesampter
hante · den Herren · dem Landkumpt · Herrn Ludeke von essen · und Herrn Heymrich · kumpt · und dem gemeyn
conuente · der Brudir · von dem Deutschen hüse · an Romsow · der unsers eigen · und guten eigenthum · an alle ange
lest · wir · de gewe · von des gudes wegen · das Hengel und Jemulth von Alemsprok habin vorkauft · dem selben
borgermeyn · herren · und dem hüse · an Romsow · umb funf · und fiftzig · schock grosse · prussischer · pfenninge ·
und gelten · also · das Hengel · und Jemulth · de borgermeyn gebruder · schullen enewarten · das borgermeyn gut
mit allen synen rechten · und mit allen sachen · vor aller · mannechlich · mit vrem gude · als · ist · dar gelegen
wenige · und der eigentringe · yn dem lande · an Romow · wo sy des mit [illegible] so · stede · [illegible]
das selbe gut · mit vnsern gelde · den borgermeyn · herren · gelten · und [illegible] · vor alle ansprache · als · [illegible]
ist · als · ir · des nicht enetten · so · stede · wir borgermeyn · Bornrede · und Heymrich [illegible] · man · mit eyme
knechte · und mit · ir · pferden · yn · eyn · [illegible] · wan · so · und · indem · [illegible] · yn · dy · [illegible] · yn
eyme · erbern · mannes · leite · wo · so · und · wi · bestanden · und · lenstan · eyn · [illegible] · [illegible] · [illegible] · [illegible] · [illegible]
schullen · dar · be · mynner · komen · vn · sye · den · das · selbe · gut · enewarten · [illegible] · als · [illegible] · ist · [illegible]
adir · von · und · an · alle · binder · rede · Das · di · vorbeschriebene · rede · sicher · und · [illegible] · gesteldin · das · [illegible]
von · borgermeyn · Bornrede · von · der · olsima · und · Heymich · von · Alemsprok · unser · Ingesigel · zu · gezeu
nesse · und · bestenige · gedrungen · an · den · brigentwagen · offenbar · Gegeben · und · geschen · nach · Cristi · geburt
ye · Dreyzehenhundert · Jar · yn · dem · Achte · und · sechtzigesten · Jare · an · dem · nesten · freytage · nach · sinte · Urbanus · dage · des
heiligen · martirers ·

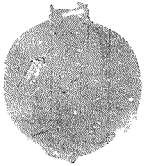

Nejstaršími doklady toho jsou účetní knihy drážďanské.

Již během obléhání získal Ölsnicz řadu význačných přímluvčích; nebyli to jen jeho přátelé a příbuzní /např. jeho strýc Busso von der Olszenitz, hejtman na Stolpen [20], str. 303/, ale dokonce biskupové míšeňský a vratislavský, jichž pomocí a na přímluvu obou knížecích manželek a "ander schoner frawen und juncfrawen bete" dosáhl, že byla ve čtvrtek po sv. Dorotě /7. února 1471/ sjednána v Drážďanech dohoda, a Hans Ölsznicz vzat na milost. Mezitím však zasáhl ve věci i král Matyáš, který Ölsniczovi nezapoměl jeho služeb a válečné pomoci proti Jiřímu z Poděbrad /zapoměl však za ně zaplatit/, a dopisem datovaným ve Znojmě 6. října 1470 žádal oba vévody, aby statky byly Ölsniczovi vráceny. Kurfirst saský však rozhodl jinak: Rathen i s přináležitostmi přidělil jako propadlé léno „úřadu" v Pirně, ale kavalírsky jej odškodnil obnosem 2000 kop těžkých grošů nebo 1000 kop grošů nejlepší mince /t. j. grošů pražských/.

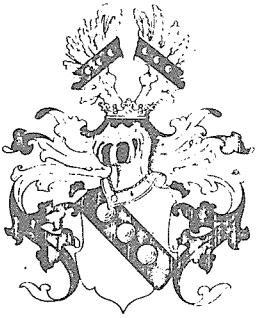

Elsnic z Elsnic

Podle Ottova slov. naučného [2]

To byli poslední dnové skalního hradu RATHEN, jehož pád i s dramatickými událostmi při dobývání pirenští mnichové pečlivě zaznamenali [8] sv. II, str. 589. Hans Olsznicz se značnou částkou peněz a jistě i se značnou částí zachráněné kořisti obrátil své kroky na jih, přestoupiv české hranice. Odvety za svou pomoc králi Matyášovi Korvínovi proti Jiřímu z Poděbrad se obávat nemusel, neboť ten zavřel oči navěky 22. března 1471. V kraji Litoměřickém koupil od nejmladšího ze čtyř bratří Berků z Dubé na Hohnsteině Zbyňka hrad Lemberk u Jablonného /pův. Lewenberch, pak Löwenberg, patřící již ve 12. stol. Markvarticům [3] díl 10, str. 178. Roku 1492 přikoupil hrad Navarov od Racka Cukra z Tanfeldu [6] str. 186, 189, ležící při ústí Lhoteckého potoka do řeky Kamenice, sev. vých. od Železného Brodu. Vymíhaje dosud marně dlužné peníze za válečnou pomoc na Matyášovi Korvínovi, neodpoustil si poslední loupežnou výpravu do Horní Lužice roku 1476, jak ji zaznamenal v kronice městský písař ve Zhořelci Joh. Frawenberg [19]:

= Hans von O l s n i t z ist dy zceit uff dem Slosse Lemberg gewest, vnnd von dhannen fil unlust getribenn dy zceit Schonberg Cuppher, Obirrudelsdorff awsgebrant, vnnd zcu Rewtenitz gebrant. Da haben sich dy Lande vnnd Mann gegrid, vnnd heimlich handt abgeszogenn, vnnd sy bliben unbeschedigett. Dess glichen dy vonn der Zittaw mit en vnnd seinen helffern auch eyn vernehmen gehabt haben. So das dy stadt Gorlitz vnnd jre Gütter alleyn beschediget sein, das man y zcu seyner zceit getreulich bedencken soulde.

Confoederatorum lit. ad regem M a t t h i a m. Hanns von der Olsenitz auff Lemberg neben Hincko von Popel, Hanns Rotte, Peter Kuttener, Vlrich Aldensteter, Steffan Vchterwitz, wegen einer Geltschult bey konig Matthia restirend.

Hoc anno im April ein tag mit jme zur Zittaw gehalten, Q post Judica, 1476 Aprol 3. von dannen friden bis auff Trinitatis zuhalten, mittler zeit die Differentzen zutedigen.

Hanns O l s n i t z Signet auff grünen Wachs.

Sein fil wagenn aufgehawen, vnnd die Finde sein vngehindert durch dy land, die qwere vnnd dy lenge geczeugenn. Vnnd ist fil heimliches vorrehniss Inn dem lande gewest, vnnd dy zceit dy Stadt alleyne gelossen, vnnd hot müssen fil mwe vnnd erbeit haben. Dy zceit der Herr Steffan vonn Zapulien Voit gewestmder unns eynn den laufften auch verlassen, vnnd ist den Sommer das meiste teil stille gelegenn. Alle vnser schriffte haben nicht gehulffenn. Er hot geschriben, Er hette wenig von dem Ammechten, vnnd hot seyne zcukunfft abgeslagen.

In dieser Zeit viel Landbeschediger oberhalb der Zittaw her aus Behaim. Hierüber auffm tage zu Budissin Martij 3.o Inuoauit kegen vnsern abgesanthen zudienen erboten, Belwitz zu Nóstitz, Nickel Nostitz von Vllersdorff, Borewitz, Heintze Blesen.

Titl. /des Landvogts/ in lit: Steffan von Sapilien, Graue im Zips oberster Hauptman in Schlesien, vnnd der Fürstentümer Schweidenitz vnd Jawer vnd Vogt in Obir Lusitz. =

= Hanuš z Olsnic byl toho času na zámku Lemberku a odtud napáchal mnoho nevůlí, tehdy vypálil Schonberg, Kupfer, Horní Rudelsdorf a také v Rewtenicích pálil. Tu celá země /lid obecný, pozn. / a všichni mužové /urození, pozn./ se smluvili, kradí se stáhli a zůstali bez škody. Podobně též Žitavští měli s ním a s jeho pomocníky srozumění, takže toliko město Zhořelec a jeho statky byly poškozeny, takže to by se mělo mít svého času v paměti.

List spojenců králi Matyášovi, Hanuš z Olsenic na Lemberku a dále Hynek von Popel, Hanns Rotte, Peter Kuttener, Oldřich Aldensteter, Štěpán Uchterwitz, k vůli peněžitému dluhu za králem Matyášem zůstávajícímu. Toho roku v dubnu bylo s ním v Žitavě držáno sročení post Judica 1476 3. dubna, aby bylo zachováno příměří až do sv. Trojice, mezitím o neshodách jednati. Pečeť Hanuše Olsnice na zeleném vosku.
Mnoho vozů bylo shromážděno, a nepřátelé bez zábran táhli zemí křížem krážem. A bylo mnoho tajné prorady v zemi, a toho času bylo město ponecháno samo sobě /jinými opuštěno, pozn./ a muselo vzít na sebe mnoho námahy a práce. Tehdy byl fojtem Štěpán ze Zápolí, který nás také při tažení opustil a v létě po jeho největší část klidně ležel. Všechny naše listy nic nepomohly. Napsal, že prý má málo moci a pro budoucnost odřekl.

V této době vpadl zemský škůdce nad Žitavu, z Čech. K tomu nabídli se jednat v Budyšíně 3. března Invocavit naši vyslanci: Belwic z Nostic, Nickel Nostic z Ulersdorfu, Borewitz a Heintze Blesen. Titul /zemského fojta in literis/: Štěpán ze Zápolí, hrabě na Spiši, nejvyšší hejtman ve Slezsku a knížectví Svidnice a Jawor, a fojt v Horní Lužici.

(Z originálu mgr. Joh. Frawenburga opsal dne 21. Nov. L. P. 1587 Sculteti.)

I zde je obsah archivního zápisu zhořeleckého vzdor strohosti velmi jasný. Sotva si však umíme učinit představu o síle vpádu, když mu nedovedly čelit ani spojené domácí síly se Štefanem Zápolským v čele; ba dokonce Elsnic se svými spojenci, přiměl samého krále uherského k jednání příměří, aby na něm vynutil starý dluh za válečnou pomoc. Když pak r. 1499 dal král Vladislav II. /V Budíně ve čtvrtek před sv. Vavřincem [5] fol. 156 Hanušovi Elsnicovi z Elsnic frystunk "aby on s kverky na všech gruntiech svých dělati a pavovati mohl", t. j. právo kutací "při řádu a obyčeji jiných hor českých", neopustil již zemi Českou; zemřel v bázni Boží na Lemberku roku 1510, zanechav po sobě potomky, kteří tvořili prvou generaci českého rodu Elsniců z Elsnic.

Prameny:

1 : Paprocký Bartoloměj: DIADOCHOS, aneb .... díl třetí. O stavu rytířském. Rok vydání 1602.
1a : Testament Bernarda Elsnice z Elsnic r. 1619. Listiny k deskám zemským čís. inv. 1595 /Stát. ústř. archiv Praha/.
2 : Ottův slovník naučný, díl VIII, str. 554.
2a : Vojtěch Král z Dobré Vody: Heraldika, str. 303, Praha
3 : Aug. Sedláček: Hrady, zámky a tvrze král. Českého, Praha 1882 - 1927
4 : M. Kolář - A. Sedláček: Česko-moravská heraldika, díl II, str. 120
5 : Archiv Český: díl VI./116, 128, 222, 242/, díl XIII./225, 246, str. 156/
6 : Desky dvorské č. 6 str. 186, 189, čís. 63, str. 20. Stát. ústř. archiv Praha
7 : Sborník archiv. prací, roč. XX./1970/, Jos. Svátek, Organizace řehol. institucí v českých zemích
8 : Monachus Pirnensis /= Pirnischer Mönch/, rukopis klášterní kroniky v Pirně
9 : Copialband des Haupt - Staats - Archivs No. 35, Bl. I.
10 : Liber Theodorici, Copialbuch in Domstiftsarchiv zu Meissen.
11 : C. von Raab: Regesten zur Orts- und Familiengeschichte des Vogtlandes Bd I - II.
12 : Berthold Schmidt: Urkundenbuch der Vögte von Weida, Gera und Plauen /Bd I, Jena 1885/
13 : Gercken : Historie der Stadt Stolpen, 1764
13a : E. Junghans: Chronik von Oelsnitz /1901/
14 : R. J. Graf Meraveglia - Criwelli: Der Böhmische Adel, str. 222, tab. 96, Nürnberg 1886
15 : Joh. Sinapius: Schlesische Curiositäten, II. str. 611, Leipzig 1728
16 : Joh. Friedr. Gauhe: Das heiligen Röm. Reichs genealogisch-historischer ADELS-LEXIKON, Leipzig 1740
17 : E. H. Kneschke: Neues allgem. Deutsches Adels-Lexikon, Bd. 6, Leipzig 1865
18 : Gothaischer genealog. Taschenbuch, Bd. 1 /1901/ str. 652 - 657, a další ročníky
19 : Neues Lausitzischer Magazin, Jg. 65 /1889/
20 : Alfred Meiche: Die Burgen und vorgeschichtlichen Wohnstätten der Sächs. Schweiz. Dresden 1907
21 : Ernst Pietsch: Die Entstehung der Städte des sächs. Vogtlandes /Mitteilungen des Vereines für vogtländ. Geschichte zu Plauen, 1922/
22 : Gerhard Billig: Ur-und Frühgeschichte des sächs. Vogtlandes /Museumreihe Heft 5, Plauen 1954/
23 : Alexander Bernhard Ernst von der Oelsnitz: Die Stammtafeln des Geschlechtes von der Oelsnitz. /19 tabulí rodokmenů/. Deutsch Eylau, 1905 s opravami 1910, Rukopisné dodatky autora.

Kreslila: Helena Pospíšilová, Praha 6.

Jiří Adler

NOBILITOVANÍ SKLÁŘI EISNEROVÉ

Nobilitace mezi sklářskými rody byla sice řídká, ale přece jen ne ojedinělá. Vzpomeňme jen slavného rodu Schürerů z Waldheimu, kteří po třicetileté válce pro svou náboženskou příslušnost museli větším dílem opustit Čechy. Později pak to byli Peterhanselové, kteří měli sklárny v Orlických horách a v Kladsku a odtržením Kladska za Marie Terezie zůstali i oni mimo Čechy. Takto by se jich dalo vyjmenovat více.

Mezi nimi pak byli i Eisnerové. Do Čech přišli údajně v roce 1670 z Gföhlu v Dolním Rakousku /nejspíše ze staré gföhlské hutě, jež pravděpodobně v této době zanikla - v roce 1695 se uvádí již nová gföhlská huť/. V tomto roce /1670/ pracovali v Javorné u Železné Rudy na Hüttenhanslhütte tři sklářští tovaryši Eisnerové, nejspíše bratři, z nichž pak Johann Jakob se v roce 1675 oženil s ovdovělou dcerou skelmistra Preisslera a s ní pak v roce 1682 podědil i sklárnu.

Z Javorné se v krátké době tato rodina rozšířila nejen po Šumavě, ale i do středních Čech. Na kácovském panství založili sklárny Vavřinec a Kristian Eisnerové. Z nich pak Kristian v roce 1708 huť boštickou, která sice neměla dlouhého trvání, ale je to první záchytný bod rodiny, jež byla nobilitována. Kristian z huti odešel ještě před jejím zrušením asi v roce 1715, když byl již v roce 1710 uzavřel smlouvu s majitelem panství Pravonín a koupil kus lesa včetně polí u Dolní Lhoty severně od Pacova a založil zde skelnou huť Stattenbrunn. Jelikož Kristian Eisner byl kutnohorským měšťanem, mohla být smlouva zanesena do desk zemských a Stattenbrunn pak byl veden jako samostatný zemsko-deskový statek. Sklárna byla pak později, po roce 1720, přeložena blíže do lesu. Ještě před přeložením této hutě, na staré sklárně, se Kristianovi Eisnerovi narodil syn Johann Ignác.

Tento Johann Ignác pak byl jedním z nejslavnějších skelmistrů z rodiny Eisneru. Roku 1741 se v Těchobuzi oženil s Alžbětou, dcerou Antonína Františka Adlera, skelmistra a majitele statků Těchobuz a Tallenberk, jehož manželka Anna Margareta byla rozená Gattermayerová; tato rodina údajně pocházela taktéž z Gföhlu jako Eisnerové. Johann Ignác pak získal, stejně jako jeho otec, kutnohorské měšťanské právo, jež mu umožňovalo získávat koupí, případně dědit, zemskodeskové statky a tím nepřímo umožňovalo i nobilitaci. V roce 1743 mu prodal za 8 800 zl. jeho otec statek Stattenbrunn. V této době byla již však huť mimo provoz. K tomuto statku později přikoupil i nedaleký statek Lhotu.

V roce 1753 je Ignác Eisner jmenován na huti heralecké, kterou provozoval ještě v roce 1759. Není ovšem vyloučeno, že zde byl již dříve a případně i po roce 1759; zatím mi totiž není známo, kde byl do roku 1771, kdy po Karlu Guolfingerovi von Steinsberg získal huť v Loukově na lipnickém panství, jež v té době náleželo hraběti Palmeovi. Tuto huť pak značně zvelebil.

V téže době /roku 1770/ se též ucházel o huť helmbašskou /též Janouškova zvanou/ na panství vimperském. Eisner skutečně huť koupil, ale došlo k nedorozumění: Eisner předpokládal, že v uvedené kupní ceně 10 250 zl. je zahrnuta i částka za lesy, které dříve k huti náležely, kdežto panství si tyto lesy chtělo ponechat. Došlo ke sporu, při němž vrátila vrchnost Eisnerovi peníze a od smlouvy odstoupila.

Eisner, který právě v této době získal přídomek "bohatý a slavný" a který o sobě šířil pověst, že zničil veškeré své konkurenty na palmeovských panstvích, se dále zaměřil jen na Posázaví. Roku 1777 založil, lépe řečeno obnovil huť v Kejžlicích, taktéž na lipnickém panství, za předpokladu, že tato huť bude moci být provozována 25 až 30 let. Právě tak v roce 1785 znovu uvedl do provozu huť krasoňovickou na panství zručském; tuto však provozoval jeho syn Josef a to jistě i pro její odlehlost od hutí na lipnickém panství, jež byly blízko sebe a daly se proto snadno řídit z jednoho místa.

A právě v této době, po získání hutě v Loukově, získal i šlechtický predikát. Ucházel se o něj asi již delší dobu. Predikát, i když to v pramenech není nikde vysloveně uvedeno, měl získat za své zásluhy o sklářství. K jeho mimořádné zásluze snad možno uvést, že dokázal úspěšně provozovat sklárny i v jedné z nejhlubších krizí, která postihla české sklářství

po nástupu na trůn Marie Terezie a s tím spojenými válkami o dědictví rakouské, nehledě i ke ztrátě Slezska, jež dosud náleželo k zemím koruny České a sklárny, jež dříve spolupracovaly se sklárnami v Čechách, nyní těmto sklárnám konkurovaly a hlavně dokázaly zasytit pruské trhy, jež dosud tvořily nemalého odběratele českého skla. Eisner se ve své žádosti též opíral o skutečnost, že již roku 1688 povýšil císař Leopold I. rakouskou linii Eisnerů do šlechtického stavu. I proto mu pak císařovna Marie Terezie 14. června 1773 propůjčila predikát "von Eisenstein" a to jako příslušníku české šlechty. V roce 1792 pak byl povýšen do říšského rytířského stavu s rozšířeným titulem "Reichsedler Eyssner von und zu Eisenstein und Lhota". Toto povýšení mu potvrdil rok nato i císař František. Potomci Ignáce Eisnera pak užívali zjednodušeného titulu "von und zu Eisenstein".

Popis erbu: V modrém poli dva červené pruhy křížem na způsob ondřejského kříže se sluncem v hlavách štítu a skupinou skal na zelené půdě u jeho paty, nad štítem dvě korunované turnajské přilbice, pravá s modro zlatými a levá s červeno stříbrnými pokrývkami, na pravé za klenot oděnec s otevřenou přilbou bílými pery postrkanou, s taseným mečem v pravici a s levicí v bok založenou, na levé rozevřená modrá křídla s červeným pruhem, vpravo pošikem, vlevo pokosem, a mezi nima skupina skal převýšená sluncem.

Kreslil Karel Liška

Krátce po tomto potvrzení titulu, v roce 1795, na svém statku Lhota zemřel. Před tím ještě, v roce 1791, zastavil provoz na huti loukovské, údajně pro nedostatek dřeva, ale již rok nato je na této huti uváděn skelmistr Zinggrosser a huť pak pracovala dlouhou dobu /asi do poloviny 19. stol./. Naproti tomu kejžlickou huť provozoval až do své smrti, ale ani ta nezůstala v majetku rodiny Eisnerů.

Po smrti Ignáce Eisnera se jeho majetek prakticky rozpadl a v rodině zůstala jen sklárna v Krasonovicích, kterou zdědil dosavadní její provozovatel, syn Josef. Ale ani ten zde nezůstal dlouho. Již v roce 1798 z hutě odešel, a jelikož jeho otec Johann Ignác zaplatil při uzavření nájemní smlouvy v roce 1785 nájemné na 15 let dopředu, měl u majitele panství k dobru 3 300 zl.

To již rok před svým odchodem z Krasonovic znovu zřídil huť u Slavětína na panství lukaveckém. Huť dle smlouvy a se zřetelem na přidělené lesy měla pracovat 30 let. Skutečně též tak dlouho pracovala, ale se značnými potížemi. Nejen, že v tomto období došlo k nejhorší krizi v dějinách českého sklářství, ale ke všemu se poměrně brzy zjistilo, že ani na panství lukaveckém, ani na panstvích v okolí není dostatek dřeva. A tak není divu, že dne 19. 3. 1808 ohlásil skelmistr na základě rozhodnutí gubernia a též dvorské kanceláře o zrušení hutě zastavení práce a že tudíž jsou zaměstnanci sklárny bez zaměstnání. V květnu t. r. žádali zaměstnanci hutě gubernium o vyplácení provize. Ale gubernium tuto žádost odmítlo s tím, že nezaměstnaní tovaryši mohou pracovat ve sklárnách v táborském kraji.

Přes rozhodnutí nejvyšších správních úřadů se záležitostí zastavení práce ve sklárně zabýval i zemský soud, který určil nad lukaveckými lesy úředního správce a zároveň povolil Eisnerovi odběr 1 028 2/5 sáhu dřeva ročně a tím prakticky dal souhlas i k opětnému započetí práce ve sklárně /gubernium ve svém spise z 22. 12. 1809 konstatuje, že huť je v provozu/ Toto množství dřeva však k plynulému provozu sklárny nepostačovalo /v létech 1798 až 1806 bylo průměrně ročně spotřebováno 2 587 sáhů/ a tak Eisner sháněl dřevo kde a jak se dalo - např. z Pacova, ale táborský krajský úřad zakázal použití tohoto dřeva pro huť i kdyby ho skelmistr zaplatil a bylo mu dodáno. Dvorským dekretem z 12. 8. 1810 se Eisnerovi nepovolovaly dodávky z Pacova a Mladé Vožice. Do toho se ozvala i prosba tovaryšů ze Slavětína, Palčic, Loukova a z melechovské hutě k císaři, aby sklárny v čáslavském kraji nebyly rušeny. Snad měla ovlivnit podání čáslavského krajského úřadu, který, s odvoláním na protest, jenž podala jménem všech okolních panství viklantická vrchnost, lukavečtí poddaní a i pacovští měšťané, doporučoval zrušení slavětínské sklárny. V září roku 1810 bylo však definitivně stanoveno, že huť zrušena nebude. Ale teprve v roce 1816 bylo guberniem rozhodnuto, že slavětínská sklárna po dobu platnosti smlouvy, t. j. zbývajících 14 let, může z lukaveckých lesů odebírat 1 800 sáhů dřeva. To však již od roku 1811 huť vedl syn Josefa z Eisensteinu stejného jména.

Jeho bratr Antonín, narozený asi v roce 1799 ve Slavětíně, byl lékařem a sběratelem rostlin, z nichž sestavil herbář a jako takový patřil mezi významné botaniky své doby. Nebyli tudíž všichni Eisnerové jen sklářі, proslavili své jméno i v jiných povoláních.

Ale vraťme se ke sklářství. Netrvalo dlouho, co se slavětínské hutě ujmul Josef z Eisensteinu ml. a došlo k nové krizi ve sklářství. Snad byla způsobena neúrodou v Evropě v roce 1819 a tak nebylo divu, že přestal být o sklo zájem. Čáslavský krajský úřad proto též souhlasil, aby na přechodnou dobu byly tovaryšům ve sklárnách sníženy mzdy. To mělo za následek nepokoje a stávky. Na slavětínské huti se nepracovalo od 6. května 1820 a 30. června t. r. dával skelmistr tovaryše jako nezaměstnané k dispozici krajskému úřadu. Ale i to se srovnalo a huť pak pokračovala v provozu až do vypršení smluvní lhůty, t. j. do roku 1829.

Na to v březnu roku 1831 koupil Josef Eisner von Eisenstein panství vrbické /přibližně na sever od Světlé n. Sáz./ s hutí chraňbožskou. Na huti měl sice vlastního skelmistra, ale přesto žádal sám v roce 1835 pro huť o "Landesfabriksbefugnis", které mu bylo ještě téhož roku guberniem uděleno. Huť vzkvétala. Bylo zde zaměstnáno na 150 lidí a ročně se vyrábělo 1 225 000 skel v hodnotě 40 000 zl. Sklo, zde i zušlechťované, se dodávalo do Holandska, Hamburku a Ameriky.

Po úmrtí Josefa Eisnera von Eisenstein zdědila panství i s hutí jeho dcera provdaná z Rittersteinů, za níž byla huť v roce 1871 zrušena. Tím skončilo v rodě Eisnerů von Eisenstein, byť po přeslici, provozování skláren, to ovšem neznamenalo, že Eisnerové jako sklářі přestali pracovat. Bylo jich v Posázaví plno a nebylo sklárny, aby zde nepracoval aspoň jeden z tohoto rozvětveného rodu. A právě tak se toto jméno ve stejném rozsahu objevovalo i na Šumavě.

Prameny:
Mareš Frant.: České sklo
Josef Blau : Die Glasmacher in Böhmer - und Bayerwald, II. Band
Johann Guss : Geschichte der alpenländischen Glasindustrie am Beispiel der Steiermark
SÚA : fondy : Desky zemské velké, Tereziánský katastr, České gubernium-commerciale, Produkční tabelly /1753/
SA Plzeň : fondy: matriky Velhartice
SA Praha : fondy : matriky: Čestín, Pravonín, Načeradec
SA Zámrsk : fondy: krajský úřad Čáslav-commerciale, matriky: Lipnice n. Sáz., Světlá n. Sáz., Smrdov
SA Telč : fondy : matriky: Cetoraz, Zhoř
OA Havlíčkův Brod : Pamětnice fary Smrdov
Pavel Alois Klar: Libussa, 1843
Zprávy čs. společnosti pro dějiny věd a techniky
Siebmacher : Wappenbuch

CO ZAPSAL MARTIN NOVÁK Z DŘÍNOVA O ROBOTĚ

Václav Babuška

Robota na panských dvorech byla po staletí nejtěžším poddanským břemenem venkovských lidí, zejména sedláků. Tito, podle feudálních zákonů tehdejších dob, byli nuceni konat zcela zdarma veškerou polní, lesní i jinou práci pro svou vrchnost. Sedláci museli se svou čeledí jezdit na robotu mnohdy do dosti vzdálených panských dvorů. Vrchnost ustanovovala si sama v každé obci rychtáře, kteří bděli nad přesným vykonáváním nařízení nejvyššího vrchnostenského úředníka, všeobecně nazývaného "Pan vrchní". Do obce docházel s rozkazy pana vrchního panský posel - dráb, který společně s rychtářem vybízel sedláky, ve kterých dnech se musí i s potahem roboty účastnit. Zle by se vyplatilo některému sedlákovi, kdyby v ustanovenou hodinu na robotu nedojel - tresty byly velmi přísné.

O této těžké době a o pokoření sedláků svědčí mnohé zápisky venkovských písmáků, mezi nimi i Martina a Františka Novákových z usedlosti č. 10 v Dřínově u Zlonic. Originál těchto zápisků vlastní dnes Miroslav Varhaník, rolník v Dřínově čp. 13, Kromě originálu koluje však několik jeho opisů. Dva exempláře má autor tohoto článku, z nichž jeden je určen pro

potomka rodu Nováků z Dřínova, jestliže se nyní přihlásí. Zápisky představují sešit velikosti 21 x 34 cm, původně vsazený do vazby, z níž se zachovala jen část zadní desky. Prvních 22 stran s titulním listem, žel, chybí. Papír je sežloutlý, písmo - švabach - je zhnědlé, jen vložené archy zůstaly skoro bílé a písmo tmavé. Písmo je dobře čitelné, pravopis skoro fonetický, mluvnické i pravopisné tvary lidové, neustálené.

Zápisky byly psány v letech 1770 - 1842 pro paměť budoucím, Hezky a příjemně zní ono "mí milí potomci", které nás ještě dnes s vypravěčem spojuje. Obdivuhodná je schopnost pisatelova vyprávět spletité dějepisné děje, třebas místy nepřesně. I když si domyslíme, že jistě hodně četl a že z této četby hojně čerpal, musíme uznat, že přečtenému nepodléhal tak, jak by se dalo očekávat, ale že věc zpracovával po svém, samostatně, doslova selským rozumem a selskými výrazy. Větší část věnoval politickým událostem v Evropě a menší domovu. My dnes toužíme - škoda, že to neudělal obráceně. To, co nám říká např. o průběhu napoleonských válek a pobytu ruských vojsk v jeho kraji, je velmi cenné, a nezajímavé nejsou ani ostatní zprávy o lichvě, o přistěhovalém židu, o stavbě kovárny /za 22 dní se již kovalo /, o zemské domobraně a dalším jiném. Zde alespoň to, co napsal o robotě.

"Co se tejčí roboty, ta byla podle velikosti gruntů, jako je můj grunt - je vám povědomo, že mám 12 strychů polí - tak jsem robotoval každej tejden 4 a 1/2 dne, menší gruntovníci 4 dny, eště menší 3 dny, eště menší 2 dny, to byli ti nejmenší a to byla potažitá robota. A co se tejčí pěší, to skrze celej rok /robotoval/ 3dny každej grunt, ale ve žních celej tejden, ale na tento způsob robota zní : ta byla odbejvána - jak vozová, tak pěší - když slunce vycházelo, musel bejt /gruntovník/ na poli a když zacházelo, ject s pole: a některej grunt, jestli měl vzdálenej svůj dvůr, ke kterýmu on povinen byl robotu dělat, nic mu na to se nepasírovalo, třebas měl 2 hodiny domů, tak jakož i já jsem měl k svému dvoru vykázanou robotu dělat do vsi Vrbičan /z Dřínova asi 8 km/, já tam musel bejt předce když slunce vycházelo, a když slunce zacházelo, zas domů ject. Co se ale tejče žních, jak pro pěšího, tak pro vozovýho robotníka, tenkrát as ani slunce to právo nemělo; jak mandele byly svožený, tak jsem přijíždíval z Vrbičan z roboty.

Bejkovců aneb karabáčů, těch viselo ve všech kancelářích 6 a taky 8, poněvadž žádné řízení nebylo naprázdno, aby někdo nebyl bit, ale 3 a 4 a taky třeba 6 /lidí/ každý řízení bito bylo; jak sedláci, tak podruzi a voráči, žádnýmu se to nevyhnulo; též i ženskému pohlaví se to trefilo.

Co se tejče osob staršího věku, když se na nich vina shledala, pak pro ně byl jinej prostředek: u každého kanceláře byl takový dřevěný stůl 5 lokel vysoký a 4 lokte dlouhý. Tak se přinese žebříček k tomu oslovi a robotníkovi se vykázalo za jeho provinění na osla se posadit, některej - podle provinění - na 2, na 3 a na 4 hodiny na něm seděli : taky se stalo, že někdy na něm seděli dva a taky 3 i 4 /lidi/, až svůj vykázanej trest vodbyli. Pro některý /lidi/ byla vykázaná tmavá šatlava, jak provinění bylo velké, - na 2, na 3 dny i také na tejden a na 3 a 4 neděle : mnozí taky o kolečka dělali.

Mí milí potomci, vy snad se mi budete podivovat, co to muselo bejt za příčinu našeho provinění, že sme tak ukrutný tresty vystáti museli. Kolikrát se stalo, že ani za otevření huby to nestálo a k tomu trestu předce odsouzený byl; já s mým perem ani vypsati nemůžu tu špatnost a tu darebnost, která za panování Marie Terezije pro sprostej stav byla. Nedej to Bůh náš více vám dočkati, mí milí potomci, čeho já vám nikdy nevinšuju".

Čím asi jsou dnes ti "mí milí potomci" rodu Nováků z Dřínova?

Oldřich Kavan /Vřesovice u Prostějova/
O PŮVODU PŘÍJMENÍ KAVAN

Cesta do dávných časů za vlastními předky má své oprávnění, vždyť nás na ní čekají mnohá překvapení - cesta, na níž je i nám určen kratší či delší úsek životní.

Moravské území bylo křižovatkou národů, příznivé existenční podmínky lákaly cizince k usazení. Část našich zemí byla dokonce kolonisována Němci. Na Moravu nepřicházeli noví obyvatelé jen ze zemí koruny České, nýbrž z celé Evropy. Takoví cizinci neměli ovšem v zemi hned domovské právo: byli pokládáni za cizince, dokud nedosáhli inkolátu. Podmínkou bylo, že žádající koupí do tří let v zemi nějaký statek.

Mezi cizinci, přišlými na Moravu, byl také Targuin Cavan z Rugiru. Byl úředníkem na Mi-

kulově, majestátem ze dne 8. února 1569 dostal potvrzení starého rytířského stavu a polepšení znaku. Později se uvádí Karel Abrahám Cavan, jenž koupil v roce 1569 svobodný dvůr v Bezmírově a obdržel na Moravě inkolát. Cavan z Rugiru měl ve znaku dělený štít s horní polovinou modrou a spodní zlatou. V horní polovici byl bílý korunovaný lev a přes vše šikmo červený pás, ve spodní polovici tři červené krokvice.

O něco později, než je na Moravě první zmínka o Kavanech, usazuje se v Čechách v Podkrkonoší poblíž Jilemnice námořní kapitán hrabě Cavan, který za velkých revolučních bouří emigroval z Irska z hrabství Ulster a tu se usadil s rodinou a zakoupil si mlýn. Toto mi sdělil jeho přímý potomek Jiří Kavan z Prahy; v jeho rodině je zachována stará rodová kronika. Tuto thesi potvrdil a doplnil Ing. Jul. Kavan z Prahy v tom smyslu, že je příjmení Kavan odvozeno od námezdních vojáků, pocházejících z irského hrabství Cavan, kteří ve službách plukovníka Czernina zůstali v kraji kolem Jilemnice po skončení třicetileté války. Během let se pak sžili s místními obyvateli a poněvadž jejich příjmení byla pro Čechy příliš složitá, nazývali je globálně Kavany. Rovněž v románové kronice Boh. Kavana je zmínka o Kavanech pocházejících z Anglie. Příjmení irského původu Caoman - Cavan. (Dnes běžné ve Westminsteru.)

V českém prostředí se cizí rody počeštovaly; proto se názory filologů na výklad příjmení různí. Tak doc. Dr. Frant. Kopečný z Ústavu pro jazyk český má dvojí výklad: základem je jemu jméno jednoho z epických hrdinů pověsti o králi Artušovi Gavan-ein, neb prostě obměna známějšího Kavan-ák /Moravan-ák, Brňan-ák/. Rovněž vedoucí onomastického odd. Místopisné komise ČSAV z Prahy Dr. Jan Svoboda je téhož názoru, vždyť příjmení Kavan je už známo od 15. století vlivem tehdejší obliby rytířské epiky a je to asi výslovností počeštěné romantické jméno. Jiného názoru je řed. Dr. Vojt. Měrka z Ostravy: Ten píše, že je příjmení Kavan spíše původu francouzského nežli německého, jak usuzuje akademik Trávníček. Trávníčkovo tvrzení, že je původu německého, visí v povětří , protože se nikde nedopátral Trávníčkova uvádění ve spojitosti s německým Gawan. Nikde kořen slova nenašel, než ve francouzštině a angličtině. Vždyť Irové jsou ryzí zbytky keltského kmene, a Francouzi jsou Keltové smíšení s Římany. Proto vychází od francouzského /poloirského/ Caver, možné je mu i od franc. Gave neb od obojího a tím dostává se k prtc. slovesa Caver-Cavant, z něhož mohlo vzniknout příjmení Kavan.

Kdysi dávno téměř před čtyřmi sty léty pojil nás společný prapředek pocházející z Irska. Tato malá země prodělávala kalvárii utrpení, v polovině 17 . stol. byla násilně připojena k Velké Británii jako kolonie. Všechny pokusy o změnu situace, četné rebelie a povstání byly vždy potlačeny, až v roce 1919 byla vyhlášena Irská republika.

Při průzkumu, který jsem prováděl, nejvíc Kavanů na Moravě jsem zjistil na Opavsku, Blanensku a Boskovicku, ojediněle v Olomouci, Prostějově, Vřesovicích, Brně, Holešově, Znojmě, Uh. Hradišti, Mor. Třebové, Ostravě, Mor. Budějovicích, Hodoníně, Veselí nad M. V Čechách na Jilemnicku, v Praze - a ti zase pocházejí ze Sedlčanska, Chelčic, jižních Čech, Hořovicka, Netolicka, Čes. Lípy. Tento výčet není však ani zdaleka úplný. Mnozí z Kavanů zaujímají v kulturním a hospodářském životě význačná postavení jako lékaři, inženýři, architekti, stavitelé, učitelé, historici, lesníci, filmoví pracovníci, chemici a jiní. Z umělců spisovatel A. C. Nor /Dr. Jos. Kavan/, básník Lad. Kavan, akademický sochař prof. Jan Kavan /rektor UMPRUM/, ak. malíři zemř. Frant. Kavan a Václ. Kavan. Je zajímavé, že mnoho občanů, hlavně židů, dávalo si krycí jméno Kavan, snad z obavy před pronásledováním nacisty /Kavan dříve Kohn/.

Tato rodopisná studie měla přispět ke zjištění příjmení Kavan a přesto, že se názory filologů různí, historie se jednoznačně přiklání k cizímu původu. To by ovšem vyžadovalo sledovat genealogicky jednotlivé větve Kavanů, pokud možno co nejdále do hlubin rodu, a to zase žádá bádání v archivech a matrikách - a to je práce, kterou si musí každý Kavan, žel, udělat sám . Rodokmen v matrikách zjištěný od 17. stol., jak jsem zjistil, mají pouze dva Kavani, pisatel a Dr. J. Kavan z Liberce.

Prameny:

Jos. Pilnáček - Staré moravské rody.
Fr. Kameníček - Mor. zemské sněmy.
Dr. Jos. Beneš - Česká příjmení.
Dr. Jan Svoboda - Staročeská os. jména a naše příjmení.
Naše řeč - časopis roč. 5 z roku 1921.

Rudolf Melichar

LOUŇOVICKÁ PURKRECHTNÍ KNIHA 1625

Je všeobecně známo, že protireformace silně potlačovala i pronásledovala nekatolíky. Je také známo, že kališnický duch nebyl po staletí zcela zlomen. Hluboké náboženské přesvědčení nepřestávalo žít, byť skrytě.

Pan Oldřich Skuhrovský ze Skuhrova, držitel panství Louňovic pod Blaníkem, dal roku 1625 založit nové purkrechtní knihy. Jeho písař, který purkrechtní knihu zakládal, napsal úvodní informace o účelu purkrechtní knihy tak, že prostor vyplněný textem na prvním listu jasně znázorňuje kalich. Také text, který pokračuje na druhém listu knihy dokládá přesvědčivě, že pisatel nebyl katolík svým přesvědčením.

Ukazuje to na vtip pisatele, na jeho snahu alespoň skrytě vyjádřit své přesvědčení i na odvahu pisatele, neboť Oldřich Skuhrovský ze Skuhrova byl přesvědčený i zanícený katolík.

V létu Páně 1625
založena rejstra aneb knihy purkrechtní, do niž se za-
pisovati mají domy v městečku Louňovicích nad
Blanicí, kdo na kterém sedí a zač který koupený jest a
komu z kterých sirotků na kterém domu spravedlnost ná-
leží, co kdo vybral a ještě vybírati má; najdou se
též zápisové kruntů vesnických k statku louňov-
skýmu náležejících jmenovitě vsí Křížova, Lhotky,
Karhule, Bejkovic, Rejkovic, Hrajovic,
Lábu, Libouně, Světlý; při
každém kruntu vesnickém na-
jde se komu spravedlnosti co
náleží a kdo co vyzdvíhl;
najde se též za kým
kterého sirotka pe-
níze zůstávají, co
se ouroku se-
šlo do toho-
to léta
v němž
tyto
kni-
hy zalo-
ženy sou, též
krávy sirotčí za kým
zůstávají, tak aby sirotci k
svejm spravedlnostem přicházeti mohli
a svejch spravedlnostech nehynuli a na mne vrch-
nost jich, nenaříkali; každý dům v městečku též komu
v všech pod literou abecedy a kde na kterym domě neb krun-
tu komu ta spravedlnost náleží; v rejstříku, kterýž sepsat
sem dal, pro snadnější vyhledání najde sepsání s velikou bedli-
vostí a pilností zachováním dobrého svědomí v přítomnosti
mně, p. Voldřicha Skuhrovského z Skuhrova na Louňovicích.

Radotín má nejmladší městský znak, schválený v dubnu tohoto roku: z modré paty štítu, odděleně vlnovkou, vyniká stříbrná městská zeď z kvádrů se šesti stínkami, nad zdí v červeném poli stříbrné ozubené kolo se čtyřmi špicemi a osmi zuby. Erbovní znamení symbolisuje průmyslové město, ležící nad řekou Berounkou. Barvy města: Modrá-bílá-červená.

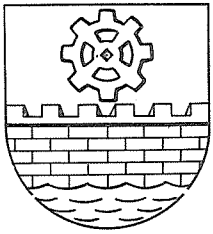

Na město povýšen byl Radotín rozhodnutím KNV v Praze dne 22. září 1967.

Autorem návrhu znaku je
Karel Liška.

POZNÁMKY BADATELŮ

ERBOVNÍK NOSTRADAMUS

Ve 12. čísle GH-Listů bylo na str. 19 pojednání Míly Adamczykové o osobním lékaři a astrologu krále Karla IX., Michelu de Notredame, latinisovaným jménem Nostradamus. Autorka se však nezmínila o tom, že byl tento ve své době tak významný učenec erbovníkem, jak tehdy u člověka jeho společenského postavení ani jinak nemohlo být. A ježto zastávám názor, že v tisku společnosti, která se zabývá základními historickými vědami, by měl být vždy uveden erb (pokud jest) osoby, o níž stať pojednává, doplňuji tyto údaje, pokud je znám.

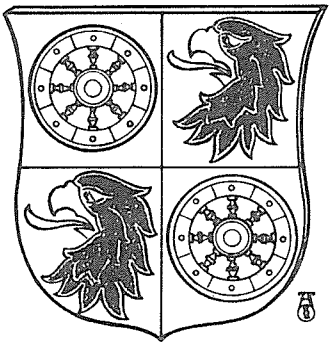

Nepodařilo se mi sice zatím zjistit, zda Nostradamův znak je rodový nebo získaný až během jeho universitních studií v Montpellier, ale podle toho, že byla jeho rodina původem židovská, předpokládám druhou možnost. V takovém případě je ovšem těžko pochopitelné, proč znak nově vzniklý ještě v době dobrého heraldického vkusu, byl hned složený. Ani takovou možnost není však možno vyloučit, pokud bychom neznali případný smysl jednotlivých figur. Popis erbu je tento:

Červeno zlatě přímo čtvrcený štít, v jehož 1. a 4. poli je zlaté kolo o osmi loukotích, ve 2. a 3. poli černá hlava orlice, snad s červenou zbrojí a jazykem. Klenot a přikryvadla nejsou známy a je skoro možné předpokládat, že ani neexistovaly, jak se ve Francii, zvláště u nižší šlechty nebo nešlechtických erbovníků často stává. AFJK

Literatura: Haitze: Vie de Michel Nostradamus (Aix 1712)
Bareste: Nostradamus
Rietstap: Armorial Général (reprint vyd. z 1887), pg. 327/II
Roland's Illustrations to the Armorial Général (reprint. vydání z 1903/26), tab. CCXCVI.

V německy psaných matrikách narozených města Toužimi - německy Theusing, latinsky Teusinga - jsem našel zajímavé zápisy, v nichž mají nemanželské děti při křtu neobvyklé množství kmotrů. Čím se tyto zápisy význačně liší od ostatních? Snad měl na tom zásluhu tamní zřejmě pokrokový a humanistický farář P. Joann.Georg Keiser.

Tak na příklad v nejstarší zachované matrice narozených z let 1652 - 1698 jsou bez jakéhokoliv potupného označení mezi ostatními manželskými dětmi uvedeny tyto nemanželské:

Str. 42: 19. 2. 1659 měla svobodná matka Eva - bez příjmení - při dvojčatech Mathesovi a Evě 54 jmény vyznačených kmotrů z řad měšťanů města Toužimi,
Str. 48: 26. 12. 1659 Margaretha Machorin při nemanželském synu Hans Adamovi 36 kmotrů.
Str. 70: 19. 6. 1663 Barbora Kosmain při nemanželském dceři Margaretě 31 kmotrů.
Str. 70: 22. 6. 1663 Marie Strabitzin při nmž. dceři Magdaleně 25 kmotrů.
Str. 80: 2. 3. 1666 Catharina Wanigin při nmž. dceři Magdě 31 kmotrů.
Str. 106: 27. 4. 1669 Ein stummes Monschalin - němá mniška - při nmž. synu H Johannovi 15 kmotrů.
Str. 108: 1. 9. 1669 Catharina Tschernin - nmž. syn Johann 39 kmotrů.
Str. 138: 8. 11. 1674 Elisabeth Kostrlin - nmž. syn Johann 30 kmotrů.
Str. 146: 3. 9. 1676 Dorota Eislin, otec ženatý Georg Paulerb, nmž. dcera Maria Eva 23 kmotrů.
Str. 285: 19. 10. 1696 svobodná matka Walburga Sieben, otec ženatý muž z Vyškova Adalbert Russ, nmž. dcera Catharina, 25 kmotrů.

Nápadný je při tom velmi nízký počet nemanželských dětí, za léta 1652 - 1698 /46 roků/ zhruba 12 nemanželských dětí asi při 3000 křtů. Příčiny tak velkého počtu kmotrů a tak malého počtu nemanželských dětí mně nejsou pochopitelné, musela tu asi mít vliv zvlášť silná osob-

nost pana faráře a jeho morálka. Dosud nikdy jsem se s podobnou situací nesetkal.

Podle Horníčkovy Knihy o rodopisu z r. 1939 bývali totiž při křtu obvykle jen tři kmotři /Pathen, Patrini, jinak 1 levans a 2 testes/. Byl-li křtěn chlapec, byli dva kmotři a jedna kmotra, při děvčeti dvě kmotry a jeden kmotr. Nemanželské děti jsou někde zapisovány v matrice mezi dětmi manželskými, jinde na konci matriky ve zvláštním seznamu. Při tom jsou často potupně označovány slovem panchart, barchant, bankert, levoboček, sinistro parente, spurius, natürlicher Sohn a podobně.

Vojtěch Kulda, st.

RŮZNÉ

Heraldická sekce při Muzeu těžby a zpracování zlata v Jílovém u Prahy pokračuje ve vydávání pozůstalého rukopisu Josefa Pilnáčka, Rody starého Slezska, a to předbíhajícím pátým dílem, který obsahuje obrazové tabule. Technicky nedokonalé vydání na špatném papíru a ve formátu A 4, který bude činit vždy potíže při řazení k textové části ve formátu A 5, vyvolalo určité rozpaky a značnou polemiku. Z důvodu značné migrace slezské šlechty a národnostní nejednotnosti Slezska v době feudalismu nejsou dnes dějiny Slezska předmětem zájmu historiků výlučně jednoho národa také proto, že mnohé prameny existují dnes po ztrátě slezských archiválií za druhé světové války už jen v soukromých opisech německých badatelů ve Slezsku žijících do r. 1945; proto třeba očekávat kritiku dalšího dílu i ze zahraničních kruhů a jak se ukazuje první reakce zatím není příznivá.

Na př.: "Es tut mir leid, dass am letzten Blatt gerade jene Wappen, die ich geklärt und publiziert habe /vom Wachtel Totenschild/ und worüber ich extra an die Redaktion schrieb, nun doch wieder als unbekannt dargestellt werden."

Prof. Dr. Ludwig Igálffy-Igály, Wien

Nebo: "Das Wappenwerk V. wird, wie ich schon bei der ersten oberflächlichen Durchsicht feststellen konnte, viel Diskussionen im Kreis der schlesischen Genealogen und Heraldiker hervorrufen, zumal recht irreführende Druckfehler vorliegen, z. B. Nro. 408 "z Korinc XI", richtig "z Kornic XI", aber nicht alle Druckfehler werden sich allein anhand der Wappen richtigstellen lassen Schade, dass nicht wenigstens die Jahreszahl, in der das Wappen gefunden wurde, angeführt ist, bzw. der volle Namen des Wappenträgers. Ich nehme an, dass bei entsprechender Häufung von Reklamationen aus Kreisen der Heraldiker und Genealogen so viel Material zusammenkommen wird, dass sich eine Ergänzung zu diesem Band lohnen wird."

Maxmilian Kobylka, Kassel.

My však plně chápeme potíže s tiskem a při provádění redakčních úprav a korektur; a nemáme nikomu za zlé, objeví-li se některý nedostatek. Pak ovšem po shromáždění připomínek bude vhodné provésti jejich shrnutí a uzavříti knižní dílo kritickou zprávou vydavatele.

Rodopis a demografie. Někteří rodopisci se neomezují jen na výzkum dějin vlastního rodu, ale jestliže jejich rod činil v minulosti podstatnou část obyvatel určité lokality, pak zpracovávají toto sídliště celé. Svou prací získávají pak snůšku materiálu, který si zaslouží hlubšího zpracování a nikoliv jen rodopisného. Tito badatelé měli by využít jimi zjištěné dokumentace minulého života určité vesnice k vyšším historicko-demografickým přehledům a ke zhodnocení biologické stránky lidského reprodukčního procesu ve vztahu k vlivům prostředí, rozsahu majetku, společenského zařazení či příslušnosti k ruzným živnostem apod. Čeho si všímá historik populace v minulosti, ukazuje nejnověji diskusní příspěvek Pavly Horské, K otázce sociálně diferenciační historické demografie /Čsl. časopis historický, roč. XIX, 1971, č. 2, s. 263-269/. Doporučujeme studium této stati všem našim členům, kteří se snaží o vymanění se z pouhé historicko popisné genealogie.

VJS.

Rodina, základní sociologický a biologický prvek rodopisného bádání, není jen východiskem k daleké cestě do minulosti po stopách předků z faktografické stránky dat a drobných příběhů zkonstruovaných z okrajů matrik a gruntovnic, ale také pevným bodem, z něhož obzíráme budoucnost a vývoj descenentů. Docent pražské lékařské fakulty dr. Miloš ČERNÝ, známý našim členům např. z prusíkovského sjezdu a z poslední výroční schůze GHS, uložil do knihy RODINA A DĚDIČNOST /Praha, Avicenum 1971, 314 s. 25,50 Kčs/ určené širší čtenářské obci poznatky z oboru genetiky, jež jsou podkladem k tomu, "aby si člověk a rodina uvědomili svou vlastní biologickou podstatu a zákony, kterými se v této oblasti musí podřídit,

ale které mohou také využít k vlastnímu prospěchu". Proto se obírá otázkou dědičnosti, v nejširším měřítku, pozoruje vlivy přicházející ze zázemí životního prostředí, zabývá se obecnými problémy a základními typy dědičnosti a konečně si všímá i genetických otázek u určitých vrozených vad a chorob. Práce je důkladným genetickým informatoriem pro každého z rodopisců, kteří se i touto stránkou svého průzkumu zabývají, ovšem třebaže jde o výklady populární, přece jenom náročnost textu s postupem kapitol značně vzrůstá.

vP.

K poznámce o erbu Wawáků z Adlaru v GH-Listech č. 14 str. 11 : Uvedený erb na hrobě Olšanského hřbitova již bohužel není.

V. Elznic

Námětem pořadu pražské televize z 10. října 1971 byly dokumenty z archivu lounského Ladislava Dvořáka, potomka hudební rodiny učitelů Strachotů, působících od 17. století v Panenském Týnci a Vrbně nad Lesy.

vG

Předky vídeňských malířů zachycuje ve své nové knize známý pracovník vídeňského historického muzea dr. Heinz SCHÖNY. Studoval a zachytil rodokmeny asi 300 významných malířů, kteří žili a tvořili ve Vídni od gotiky až po romantismus. Mezi stovkami jmen nalezneme také četná příjmení českého původu, zvláště z období 18. století. Je pozoruhodné, že dr. Schöny nezůstává jen u prosté rodokmenové soustavy, ale registruje a rozebírá i kontrastní prostředí, z něhož umělci pocházeli, inteligenci rodičů, sociální původ, vztah k přírodě, geografické aspekty, životnost děl a pod.

vP.

Šifra /ap/vysvětluje používání slovního tvaru volní na rozdíl od volný v rubrice Umíte česky? deníku Práce z 26. 6. 71, citujeme: "Spojení volní vlastnosti je zcela v pořádku. V češtině totiž existuje přídavné jméno měkké - volní, které je odvozeno od podstatného jména vůle a má význam týkající se vůle /t. j. schopnosti člověka jednat podle svého rozhodnutí/. Přídavného jména volní se běžně užívá např. v psychologii a v pedagogice, např. ve spojeních volní činnost, volní pohyby /t. j. pohyby uvědomělé, řízené vůlí/.

Od podstatného jména vůle je odvozeno i přídavné jméno volný. Jeho význam je však jiný, poněkud posunutý a obsahuje hodnotící postoj - nejčastěji znamená "svobodný, nezávislý, ničím nevázaný" /např. volný jako pták, volný čas, volný přístup do zahrady atd./. Je tedy od přídavného jména volní významově odlišeno.

Existence dvojice volní a volný, t. j. přídavných jmen významově rozlišených, není v češtině ojedinělá /srov. např. rozdílný: správný rozsudek, správní soud, služební postavení, služební cesta/".

vG

KNIHA O KOSTI se dožila nového vydání v nakladatelství Československý spisovatel. Je to kniha známá nejen svou vědeckou cenou, ale i svým poutavým podáním. Josef Pekař do své knihy vtělil zhodnocení bohatství archivních dokumentů dvou století kosteckého panství a vytvořil tím základ k proniknutí do doby českého baroka.

vG

Zákonem z 23. července 1871 č. 16 ř. z. ex 1872 byla zavedena v rakousko-uherské monarchii metrická soustava. Ve Francii byla uzákoněna již v r. 1791, ale užívala se pomalu. Bylo to tedy letos jen 100leté výročí.

vG

Vojenské matriky začínají u nás většinou v josefinské době a jen ojediněle jdou nazpět až do času třicetileté války. Po jejich zrušení v roce 1950 byly soustředěny do Prahy. Tak zvané mrtvé matriky přibližně do r. 1870 jsou z českých zemí chovány ve Vojenském historickém archivu, kdežto živé matriky spravuje Obvodní národní výbor v Praze 1. Naproti tomu vojenské matriky ze Slovenska jsou uloženy všechny až do r. 1950 včetně ve Vojenském historickém archivu v Praze bez rozdílu, zda jde o matriky mrtvé či živé.

VJS

Růže a veslo je název článku ve Zpravodaji středočeské vlastivědy a kronikářství, roč. II/1970/, č. 4, s. 377 - 392, v němž Václav Ryneš vysvětluje atributy sv. Vojtěcha biskupa pražského a sleduje jejich osudy. V souvislosti s atributem růže zabývá se autor dále polskou erbovní pověstí o Rožicích, potomcích do Polska se uchýlivšího Vojtěchova bratra Poraje, a přechází k domácí české tradici o znamení sv. Vojtěcha. Tím se dostává ke zkoumání symbolů benediktinského kláštera v Břevnově, jehož založení je od pradávna připisováno sv. Vojtěchu, a podává vlastní výklad erbů na plenáři sv. Markéty z r. 1406, totiž erbu břevnovských opatů, ostrve s třemi suky, a erbu břevnovského konventu, tří kosmých stříbrných pruhů v modrém poli, z nichž na prostředním jsou tři červené růže,

VJS.

Kulturní měsíčník LOUNY na duben 1971 v článku J.Niče: "Zanikající barokní stavební památka", zmiňuje se o kostelu sv.Jakuba a o kapli Navštívení P.Marie při rozcestí na silnici ze Slavětína do Veltěž a osob kolem její historie. Z osob uvádíme: páni Papaxoni z Mirandoly a Karlštejna 1672, 1677; Kateřina, roz.Zahrádková z Průhonu, popis jejího znaku 1682; Vogs František, malíř 1677; páni Weinberkové 1682; hrab.Kulhánková Klára z klaudensteina 1747; malíř Novopacký a básníci St.Ráž a Konstantin Biebl.

vG.

SOUVENIR nebo RECESE ? Značka - el - komentuje ve Svob.Slově dne 28.6.1971 ze Špindlerova Mlýnu nenechavost návštěvníků u prameniště Labe : " .... Přišli však i nevítaní sběratelé, kteří si vydloubli na památku kamínek z umělecké mozaiky toku Labe a erbů měst, kterými řeka protéká .... "

vG.

Obnovený orgán vlastivědné práce. Po přestávce bezmála 20 let bylo obnoveno vydávání "Časopisu Vlastivědné společnosti muzejní v Olomouci", z jehož nynějšího 60.ročníku 1970 patří č.1 řadě přírodovědecké a dvojčíslo 2-3 řadě společensko-vědné. Tím se napravuje křivda, kterou trpěl Severomoravský kraj, a navrací se mu významná vědecká revue, která v souladu se společenskými potřebami dnešní doby a se zřetelem na potřeby budoucí společnosti chce plnit své regionální poslání podávat obraz vědeckého ruchu na střední a severní Moravě a být prostředníkem mezi vedoucími vědeckými činiteli a místními pracovníky.

VJS.

Christian Fogd Pedersen (text) - Wilhelm Petersen (obrazy): Internationales Wappen-und Flaggenlexikon in Farben. Bearbeitet von Karl Fachinger.-Berlin, Universitas Verlag 1970. 256 stran, z toho 128 bar.tabulí s 857 vyobraz. (kromě 13 kreseb v textu). Cena 24,- DM.

Ve 12.čísle GH - Listů jsme referovali o knize "Flaggen und Wappen" z roku 1967. Tato kniha je nyní překonána knihou dánských autorů "Alverdens flag i farver" (Vlajky všech zemí v barvách, Kodaň 1967), která bude našim čtenářům srozumitelná spíše v německém zpracování výše uvedeném. Kniha byla sestavena za mezinárodní spolupráce dotazy na ministerstvu zahraničí i jiná služební místa a za spolupráce s četnými předními vexillology, takže představuje skutečný současný stav vlajek a znaků všech států světa včetně oněch vpravdě exotických státečků a včetně dílčích území s různým stupněm samostatnosti, jakými jsou např. jednotlivé země spolkových států (Rakousko, NSR, USA), švýcarské kantony, sovětské republiky, kanadské provincie a pod. Vedle státních vlajek jsou tu uváděny i standarty panovníků a státních presidentů, vlajky válečného námořnictva a odznaky vojenských velitelství, služební vlajky celních, poštovních i jiných orgánů atd., to vše ve vynikajícím barevném provedení a s odkazy na rozměry. Zevrubná textová část je složena z vysvětlivek k jednotlivým tabulkám spolu s historickým výkladem, ze slovníčku odborných výrazů a podrobného rejstříku. Tato kniha platí proto dnes jako nejlepší současná příručka pro všechny, kdo jsou na státních znacích a vlajkách zainteresováni.

VJS.

Ostravská televize vysílala dne 21.7.t.r. hodinovou heraldickou relaci pod názvem TAJEMSTVÍ ZNAKŮ. Pod režií Zdeňka Hrušky bylo znát, že odbornou účast na populárně poučném základu a návodu ke studiu znaků má známý heraldik Jiří Louda. Nevěrohodně působily jen některé více méně teatrální okázalosti jako např.šavle při obřadu, okamžité převleky a la Simako-Pech, lepší by byla historická scéna třeba z filmů, poměrně malý počet znaků ke srovnávání, chyběl např.popis znaku s celým příslušenstvím, včetně krydel, deviz, aliancí, obrácený znak, dále poukazy na současné organizace heraldické a jejich literaturu k dalšímu poučení a pod. Obecně platí i pro televizi, že heraldika je tím instruktivnější čím více podává názorných obrazových dokladů k srovnávání.

vP.

Rodu TILSCHŮ je věnováno nové dílo Marie Úlehlové-Tilschové, dceři známé spisovatelky Anny Marie Tilschové. Je to beletristicky zpracovaná rodová kronika zachycující tento rod pokrevně i příbuzensky v posledních údobích jeho větvení. Vyjde v Čs.spisovateli ještě letos.

vP.

O slavném umělci Albrechtu DÜREROVI se málo ví, že jeho rod pochází vlastně z Maďarska. U města Gyuly je osada přilehlá Ajtos, odkud Dürerovi pocházeli, než otec rodiny, obdařené osmácti dětmi, z nichž Albrecht byl třetí, se jako zlatník roku 1455 usadil v Norimberku.

vP.

Minulého roku vydalo nakladatelství Mladá léta v Bratislavě publikaci ERBY NAŠICH MĚST.Obsahem jest 65 erbů měst, městeček a obcí ze Slovenska.

vG

Na vysvětlenou, co znamenají některé zkratky z dřívějších dopisů a lístků si uvedeme: P.S. /post scriptum/ = po napsaném, tedy douška dopisu. Na témže místě se psávalo pro upozornění čtenáři: N.B /nota bene/ = dobře si všimni. Na memorandech nebo vizitkách stačilo připsat: P.F. /pour féliciter/ = pro uspokojení, nebo: ku štěstí. Nezastihla-li návštěva navštěvovaného připisovala se na vizitku zkratka P.F.V. /pour faire visite/ = na místo návštěvy. Nebo v tomtéž významu P.R.V /pour rendre visite/ a jindy zase: P.P.C. /pour prendre congé/ = na rozloučenou. Význam pro navštíveného, aby byl zvlášť připomenut, měl i ohnutý roh vizitky.

vG

Večerní Praha z 30. 7. 1971 v článku Vojslava Krejčího: "Poslední z Daliborky" popisuje odsouzení a věznění posledního vězně v Daliborce paní Alžběty Zahrádkové, milenky hradního myslivce, obžalované ze zavraždění svého 35letého manžela pana ignáce Jos. Řehoře Zahrádky, Sovinského z Eulendelsu, pána na Pavlově, roku 1731. vG.

Neformální soukromá schůzka nositelů jména Hlinovský se konala v sobotu dne 9. října 1971 v Praze v restauraci Černý pivovar. Na toto první, zkušební setkání za účelem vzájemného poznání přišlo 75 osob, čtyřicet mužů a 35 žen, kteří vyslechli zprávu o dosavadních výsledcích v rodovém bádání a přátelsky pobesedovali. Na všeobecné přání budou se tyto schůzky konat každý rok; nejblíže příští na jaře 1972 s bohatším pořadem.

VJS

Poznámka redakce: Pierre Durye uvádí ve třetím, až na dnešní stav doplněném vydání své knihy La Généalogie / Paris, Presses Universitaires de France 1971/, že se dnes v Polsku po určité odmlce aktivně dali do práce genealogové a heraldici, soustředění v La Section Héraldique de la Société Historique de Pologne /29/31, Rynek Starego Miasta, Warszawa).

PÁTRÁ SE PO .....

Jan Janeček, učitel ve Zlatníkách, panství Dolní Břežany, zemřel 10. ledna 1814 ve věku 45 let. Hledám místo a den jeho narození /panství Benešov u Prahy?/

Dr. Emil Janeček, Hornokrčská 566/50, Praha 4 - Krč.

Hledám: ADLEROVÉ sklářі, nejstarší dosud známé záznamy: 1/ sklárna Doksy 1691: Tobiáš Adler s manželkou Julianou, otcem Martinem, matkou Zuzanou. Tobiášové bratří: Gotfried, Laurentino, Jan, sestry: Magdalena, Anna, Marie, Kateřina, Kristina. 2/ sklárna Deštná v Orl. horách 1672: Jiří Adler. Možný je i výskyt ve sklárně rak. Litschau při hranicích, poblíž Nové Bystřice, okr. Jindřichův Hradec. Prosím o starší údaje o uvedených osobách, případně doporučení, kde možno hledat. Ing. Jiří Adler, Praha 5, Vrázova 1.

O jakékoliv informace o příslušnících rodu CYRANY prosí Augustin Cyrany, Pardubice, U Husova sboru 1918.

Tomáš MATERNA, též ŠMARDA zvaný, narozený kolem r. 1655, ženil se před r. 1693 /Nejpravděpodobnější místo výskytu: Východní Čechy, event. Žďársko na Moravě až prostor západně od Prahy/. Za uvedení na stopu místa narození nebo snatku poskytnu odměnu. Zprávu zašlete na: MUDr. Jan Materna, České Budějovice, Mánesova 46.

Přijímám všechny zprávy o příjmení R o z /s/ p r i /ý/ m živých i zemřelých příslušníků. Zasílejte na adresu: Dr. Fr. Rozprým, Brno-Líšeň, Fučíkova 10.

Prosím o jakékoliv informace ke jménu KEJLA. Veškeré zprávy zašlete laskavě na adresu: Vladimír Kejla, Ostrava 1, Dimitrovova 58.

SERVIS

Hledám a koupím: G. Wachtl: "Memoiren des gräfl. Czernin'schen Schlosses Gestüthof bei Neuhaus" /1875/ - Ing. I. Hoyer, Rožmitál pod Třemšínem čp. 1, okres Příbram.

Paměti Františka J. Vaváka, knihu první, část I. a II. koupí Dr. Ing. Václav Elznic, Praha 4 - Nusle, Na Květnici 25.

GH - LISTY

Genealogické a heraldické společnosti v Praze,
Praha 5, Holečkova ul. č. 7.
Vycházejí ve volných lhůtách pro interní potřebu členů společnosti.

Řídí odpovědný redaktor Dr. Vlad. J. Sedlák, Praha 5, Ostrovského 29 s redakční radou: Dr. Ing. V. Elznic, Ing. V. Genttner, Ing. J. Musil, Dr. V. Palivec, Pavel R. Pokorný, J. Prusík.